

VASA UNIVERSITET

Filosofiska fakulteten

Tiia Jussila

Från text till översättning

– studenter arbetar med översättningar

Avhandling pro gradu i svenska språket

Vasa 2011

INNEHÅLL	
TIIVISTELMÄ	3
1 INLEDNING	5
1.1 Syfte	6
1.2 Material	9
1.3 Metod	13
2 TEXTER OCH ÖVERSÄTTNING	17
2.1 Allmänspråk och fackspråk	17
2.2 Översättarutbildning och översättningsarbete	18
2.3 Översättarens hjälpmedel	21
2.4 Tidigare undersökningar	25
3 ANALYS AV TRE ÖVERSÄTTNINGAR	29
3.1 Text 1: Främmande arter	30
3.2 Text 2: Vattentillstånd	36
3.3 Text 3: Algöversikt	39
3.4 Sammanfattning	42
4 ENKÄTUNDERSÖKNING FÖR STUDENTER	47
4.1 Bakgrundsinformation	47
4.2 Översättningserfarenhet och användning av hjälpmedel	48
4.3 Självvärdering av feltyper i översättningar	52
4.4 Översättning som yrke	55
4.5 Sammanfattning	55
5 SLUTDISKUSSION	58
LITTERATUR	62
BILAGOR	
Bilaga 1. Text 1 Vieraslajit kuriin Länsi-Suomen ympäristökeskuksen alueella	65
Bilaga 2. Övers. 1 Främmande arter i kontroll på Västra Finlands miljöcentrals område	66

Bilaga 3.	Sv. 1 Främmande arter bekämpas på Västra Finlands miljöcentrals område	67
Bilaga 4.	Frågeformulär till översättningstjänsten	68

TABELLER

Tabell 1.	Göpferichs kategorier	14
Tabell 2.	Antal fel i översatta texterna	30
Tabell 3.	Ord i uppgift 1	31
Tabell 4.	Feltyper i Övers 1. <i>Dags att tygla främmande arter på Västra Finlands miljöcentrals område</i>	32
Tabell 5.	Ord i uppgift 2	36
Tabell 6.	Feltyper i Övers. 2. <i>Vattenstånd och vattenföringar i vattendrag</i>	37
Tabell 7.	Ord i uppgift 3	39
Tabell 8.	Feltyper i Övers 3. <i>Riksomfattande algöversikt</i>	40
Tabell 9.	Statistik om översättningarna	43
Tabell 10.	Fråga 1. Bakgrundsinformation	48
Tabell 11.	Informanternas enkätsvar av de feltyper de gör i sina översättningar	54

FIGURER

Figur 1.	Analysskedets aspekter i textbasmodellen av van Dijks och Kintsch (Karppinen & Pentinsaari 1999: 49)	24
Figur 2.	Karl Poppers teori om problemlösning (Chesterman 2001: 342)	26
Figur 3.	Översättningsprocess enligt Eugene A. Nida	28
Figur 4.	Fel inom huvudkategorierna i översättningarna	45
Figur 5.	Fel inom numrerade underkategorierna i översättningarna	46

VAASAN YLIOPISTO**Filosofinen tiedekunta**

Tekijä:	Tiia Jussila
Pro gradu -tutkielma:	Från text till översättning – studenter arbetar med översättningar
Tutkinto:	Filosofian maisteri
Oppiaine:	Ruotsin kieli
Valmistumisvuosi:	2011
Työn ohjaaja:	Nina Pilke

TIIVISTELMÄ:

Tarkastelen tutkielmassani käännöksiä, jotka tein harjoitteluni aikana kesällä 2009 Länsi-Suomen ympäristökeskuksessa. Tutkielmani ensimmäisessä osassa esittelen kolme käännöstä, jotka on käännetty suomesta ruotsiksi. Nämä tekstit käsittelevät ympäistöä. Selvitän tapahtuuko käännöksissäni kehitystä korjauksien määrissä ja jäävätkö tiettytyypiset virheet ainoastaan aikaisempiin käännöksiin. Käytän Susanne Göpferichin kategorisointia kääntämisen yhteydessä esiintyvistä virheistä. Kategorisointi koostuu viidestä ylä- ja 19:stä alakategoriasta. Aineistossani eniten virheitä viidestä yläkategoriasta ilmeni kategoriassa kieliopilliset virheet. Virheet vähenivät käännösten edetessä, jolloin osa ensimmäisessä käännöksessä ilmenneistä alakategorioista eivät enää olleet mukana kahdessa myöhemmässä käännöksessä. Alakategorioissa esiintyi virheitä 10:ssä 19:stä. Eniten virheitä esiintyi alakategorioissa: sanavalinnat, prepositiot sekä määräisyys. Tutkielmani toisessa osassa tutkin kyselylomakkeen avulla opiskelijoiden käännöskokemusta ja kiinnostusta kääntäjän työhön. Kyselyyn vastanneet ovat sekä kurssilla Käännösseminaari että Vaasan yliopiston opiskelijoiden oman kääntäjäpalvelun jäseniä. Viisi kuudesta vastanneesta on kiinnostunut työskentelemään kääntäjänä tulevaisuudessa, mutta vain yksi viidestä on hakenut alan harjoitteluun ja puolet päättäneet hakea harjoitteluun käännösosalalle tulevaisuudessa. Vastanneista kolme kuudesta on tehnyt käännöstöitä yliopistotehtävien ja käännöspalvelun lisäksi.

AVAINSANAT: översättning, fel, studenter, kategorisering

1 INLEDNING

Många översätter dagligen någonting de hör eller ser i vardagen. Detta är bara oftast så automatiskt att man inte lägger märke till det. Översättning finns överallt: i reklam, i tv-program, i tidningar osv. Översättning är en sorts kommunikation och översättaren fungerar som förmedlare i denna situation. Situationen kallas för översättningsprocess. (Karppinen & Pentinsaari 1999: 7).

Översättning är alltid kommunikation från människa till en annan. Kommunikation kan ske i form av tal eller skrift. Ofta har människorna en uppfattning att översättaren bara byter orden till ett annat språk. De anser att det är ju lätt – man behöver bara kolla i ordboken. Alla som har arbetat ens litet med översättning vet att det är långt ifrån sanningen. (Vehmas-Lehto 2001: 13, 41)

Under sommaren 2009 arbetade jag som översättningspraktikant för Västra Finlands miljöcentral (dagens TE-central). Praktiken varade i tre månader och som kolleger hade jag två professionella översättare. Den ena översättaren har fungerat som översättare i 16 år, varav 15 år för miljöcentralen. Hon är filosofie magister och auktoriserad översättare från finska till svenska. Den andra översättaren har fungerat som översättare i 7,5 år, varav 5 år för miljöcentralen. Hon är också filosofie magister, men har inte tagit examen för auktoriserade översättare. (Burman 2011, Teir-Bäckström 2011) Praktiken gav mig säkerhet i översättandet och förtroende gällande egna språkliga kunskaperna.

Eftersom jag själv är intresserad av att en dag fungera som översättare har jag valt att forska i översättning, närmare sagt i de översättningar som jag fick göra under min praktik. Källtexterna var på finska och skulle översättas till svenska. Före denna avhandling har jag inte kategoriserat eller grupperat de fel som jag gjort och kommer nu att se närmare på dem. Utöver mina egna översättningar vill jag också veta andra studenternas åsikter om översättningsverksamhet under studietiden genom kurser och praktik samt om möjliga arbetserfarenheter. Jag vill också veta vilka slags tankar andra studenter har om översättning som yrke efter studietiden.

1.1 Syfte

Min avhandling har två syften. Det första är att undersöka hurdana fel jag som student med litet översättningserfarenhet har gjort i tre olika texter i arbetslivskontext. Jag har valt mina egna översättningar eftersom jag hade under praktiken sparat pappersversioner av olika skeden i översättningsprocessen. Sådant material är svårt att få av någon annan i efterhand. Eftersom översättningarna är mina egna kommer jag att betrakta dem ur en objektiv synvinkel i undersökningen.

Susanne Göpferich (2009) har gjort en kategorisering av möjliga fel som en översättare kan göra vid översättning. Denna kategorisering har jag fritt översatt från engelska till svenska. Ursprungligen har Göpferich gjort sin kategorisering med tanke på tyska språket. I min avhandling kommer jag att använda de delarna av kategoriseringen som passar för min undersökning (se 1.3). I analysen räknas fel i olika grupper och diskuteras möjliga orsaker till dessa fel. En del fel kan också vara alternativa ord eller uttryck. Alla korrigeringar är inte direkta fel. I sådana fall diskuteras alternativen med hjälp av ett exempel.

Alla tre texter är olika och har gjorts under olika skeden av praktiken vid Västra Finlands miljöcentral under sommaren 2009. Jag presenterar texterna i analysen i den ordningen som de har gjorts. Jag valde dessa texter på grund av att de var allmänna texter. En del texter som jag översatt under praktiken var inte offentliga handlingar och behövde genast avgränsas bort från användbart material. De texter som undersöks i denna avhandling ger en bra bild på de allmänna texterna som jag hade som uppgift att översätta. Texterna visar hur mångsidiga texter det översätts vid miljöcentralen.

Materialet är begränsat, men resultaten kan användas som jämförelse i likadana avhandlingar eller de kan ge inspiration till mindre undersökningar. I bilagorna finns kopior av olika skeden av översättningarna. Felen kan ses korrigerade i en av dem (se bilaga 2). Meningen med undersökningen är inte att diskutera om översättningsprocessen är lyckad eller inte. Istället kategoriserar jag objektivt de fel som finns i översättningarna.

I översättning räcker det inte bara med bra kunskaper i två språk utan det krävs också god kännedom av ordförrådet. Jag kommer att se vad som ännu ser ut att kräva mest övning i mitt översättande. Troligtvis kommer en stor del av korrigeringarna i mina översättningar vara ändringar i ordval, som semantiska fel. Orsaker till dessa kan bero på min oerfarenhet på ordförrådet om miljön (termer). Det kommer troligen också att finnas många fel i användning av prepositioner samt bestämd och obestämd form, eftersom dessa feltyper är enligt tidigare undersökningar vanliga för studenter med finska som modersmål när de skriver texter på svenska (se t.ex Juurakko 1996: 20, 140, 232). Pronomen kan också sinsemellan glömmas bort. Efter att ha sett på alla tre översättningar en åt gången kommer jag till slut att jämföra resultaten av alla dessa och se om det kan ses en progress i översättningarna dvs. i mängden av fel av kategorier och underkategorier (se 1.3).

Mitt andra syfte är att fråga studenter vid Vasa universitet om deras översättningserfarenheter. Ena delen av informanterna översätter för Vasa universitets översättningstjänst, *Övertäjien käännöspalvelu* som är grundad av språkstuderaendes förening *Övertäjät*. Andra delen deltar i kursen *Översättningsseminarium* (våren 2011). Översättningsseminarium arbetar med översättningar från svenska till finska.

Kvalitativt undersöker jag hur intresserade studenterna är och hurdana erfarenheter de har om översättning. Genom svaren kommer också fram hurdana hjälpmedel studenterna använder vid översättning, om de har arbetat med översättning utanför studierna och hurdana fel de själv anser sig göra vid översättning. I kategoriseringen av fel kommer jag att använda samma kategorier av Göpferich som jag använder då jag undersöker felen i mina egna översättningar. Insamling av studenternas svar sker genom en skriftlig enkät med 20 frågor.

Huvudsakligen antar jag att studenter som arbetar vid *Övertäjät* översättningstjänst, är nöjda med det och ser det som något nyttigt med tanke på framtiden. Översättningstjänsten kan säkert vara en bra börja till en karriär inom översättningsbranschen. Troligen vill blivande översättare ha ännu mera kurser i översättning. Då studenter funderar på de fel de gör vid översättning svarar de troligen

att de gör mest fel i förmedling av rätt information. Liknande undersökningar har inte gjorts tidigare vid Vasa universitet.

De som deltar i Översättningsseminariet har troligen positiva tankar om seminariet. Seminariet ger mera feedback på en längre översättning än kurserna före detta. Översättningsuppgiften under seminariet är längre än på tidigare kurser därför tar det också mera tid att gå igenom översättningen med gruppen samt opponenter. Tidbristen kan ses som någonting negativt. Det som studenter säger sig göra mest fel i kan vara de situationer där de missförstår texten de översätter. Då blir innehållet inte samma i översättningen jämfört med originaltexten.

Man har forskat inom översättningsprocesser i flera årtionden. Redan på 1960-talet introducerade Eugene A. Nida (se 2.4) tanken om översättningsprocessen. Efter det har t.ex. C.R. Taber följt av Rune Ingo vidareutvecklat sina teorier genom olika forskningar. (Karppinen & Pentinsaari 1999: 13, Ingo 1991: 10, Sorvali 1983: 50)

Under senaste årtionden har översättning undersökts hela tiden mera. I denna avhandling kommer jag att ta upp en studie som handlar om översättning man använder hjälpmedel vid (se 2.3). Som en del av projektet *Språkkontroll* har Pilke (2008) undersökt användning av hjälpmedel hos studenter på kandidatnivå och magisternivå samt hos professionella översättare. Jag kommer att jämföra Pilkes resultat med de resultat som jag får av studenterna i min studie.

Vid Uleåborg universitet har det sätts igång ett projekt inom översättning av Irma Sorvali. Outi Karppinen och Katri Pentinsaari (1999) har som en del av Sorvalis projekt gjort sin pro gradu avhandling där de undersöker översättningsprocessen hos erfarna översättare och studerande. I min avhandling fungerar detta material som stöd till undersökningen.

1.2 Material

Alla tre texter som ingår i mitt material är översatta från finska till svenska, även om mitt modersmål som översättare är finska. Som student känns det lättare att översätta till sitt eget modersmål då man känner bäst grammatiken och stilen. Två professionella översättare har valt originaltexterna. Under praktiken gjorde jag tiotals olika sorters översättningar. Alla dessa texter innehöll inte allmän offentlig information, därför är materialet avgränsat till texter som finns på nätet och är på det sättet allmän information.

Samtidigt som jag fått texten som skulle översättas, har jag fått vissa råd hur man hittar material som kunde stöda översättandet. Ibland fick jag också material direkt av översättarna. För första texten fick jag inget speciellt material, medan de professionella översättarna gav en nästan likadan text till den andra texten. Materialtexten fungerade som modell eftersom den var en tidigare publikation om samma ämne. För tredje texten fick jag inte något extra material. För alla texter hade jag i bruk ordböcker (finska-svenska) och en elektronisk ordbok av *MOT Dictionaries* specialiserad på miljö.

Som bilaga har jag en av de tre originaltexterna (se bilaga 1) på finska och en av de första versionerna av översättningar som innehåller markeringar av professionella översättare (se bilaga 2). Också en av de slutliga korrigerade översättningarna finns som bilaga (se bilaga 3). Jag markerar originaltexterna med namn och numrering från 1–3 (Text 1, Text 2 och Text 3). Översättarnas korrigerade versioner av översättningarna markerar jag med en egen förkortning och nummer (Övers. 1, Övers. 2 och Övers. 3) och korrigerade översättningar i sina slutliga former hur de också är publicerade med egen förkortning och numrering (Sv. 1, Sv. 2 och Sv. 3).

Text 1 handlar om främmande växtarter som sprider sig i Västra Finland. Text 2 handlar om vattentillstånd på Österbottens havsområde och Text 3 handlar om algläget i Västra Finland. Sv. 1 har publicerats i nätet. Den slutliga versionen av Sv.1 har inte publicerats i den sista och slutliga formen som jag lämnat den in, eftersom den versionen som idag kan hittas i nätet har omformad rubrik. Men Sv. 2 och Sv. 3 har publicerats redan under

samma dag på nätet, som de blivit färdiga. Text 1 är skriven av Niina Pirttiniemi, projektledare för projektet med främmande arter. Skribenten till Text 2 är okänd, medan Text 3 är skriven av Anssi Teppo, ansvarig för alguppföljningen. Alla skribenter har arbetat för miljöcentralen då texterna publicerades. Texternas längd varierar från en sida till en och en halv sida och antalet ord i originaltexterna från 209–269 ord. Före denna avhandling har jag inte sett närmare på korrigeringsarna i översättningarna förutom då jag rättade felen i texterna under praktiken. Det finns ändå säkert en del fel som jag inte gör om och har lärt mig av medan jag skrivit texten ren.

I Text 1 finns det flera namn på växter vilka alla ordböcker inte känner till (se exempel 1). I texten om främmande växtarter berättas utöver spridningen också om lagparagraf som gäller främmande växtarter, varifrån de rinner upp samt hur problemet kommer att lösas. Likadana texter som Text 1 publiceras bara vid behov, medan texter som Text 2 och Text 3 publiceras varje vecka. Text 1 är mera beskrivande och har flera långa meningar än Text 2 och Text 3 där man försöker informera om ämnet kortare och mera kompakt. Text 2 liknar en väderleksrapport (se exempel 2). I den försöker man förutsäga om vattenytorna i sjöarna och avrinningarna i åarna kommer att stiga eller sjunka och sedan ge en förklaring till förändringarna. Text 3 är en rapport om algläget vid Västra Finlands område. Det listas ut vilka vattenområden har alger i sig och hurdana alger. Det ges också allmänna råd hur man ska bete sig vid vatten med alger (se exempel 3).

- (1) ...jättiputki, jättipalsami, lupiini ja kurtturuusu... (Text 1)
- (2) Lähipäiviksi on ennustettu melko suuria sademääriä, mutta isompien jokien virtaamat tuskin nousevat niiden myötä merkittävästi. (Text 2)
- (3) Myös uimista selvästi sinileväisessä vedessä tulee välttää, eikä etenään lapsia tai kotieläimiä pidä päästää veteen. (Text 3)

Sv. 1 kan intressera dem som har en egen gård med egna planteringar som kan hotas av växter som sprider sig vilt och tar livsrum av planterade växter. Sv. 2 kan intressera dem

som bor nära åar eller vatten där det finns en risk för översvämningar. Sv. 3 kan intressera alla som tycker om att simma eller använder vatten t.ex. på sommarstugan till vardagliga behov. Då måste man veta om det finns en risk att vattnet inte är rent.

Vasa universitet har en egen översättningstjänst av språkstudierandens ämnesförening *Övertäjät* där studenter fungerar som översättare. Översättningstjänsten tar emot arbetsuppdrag av olika företag. Studenter förhandlar själva om betalningen samt tidtabellen med arbetsgivaren. Översättningstjänsten lockar företag pga. att priserna är lägre än hos professionella översättningsbyråer. För att bli medlem i tjänsten måste studenter ha ett språk som huvud- eller biämne och genomfört grundkurser i översättning i de språk som de vill arbeta med. Översättningstjänsten tar med studenter som vill ha bl.a. översättnings-, undervisnings- och tolkningsuppdrag. Tjänsten erbjuder översättningar i engelska, franska, tyska, svenska och finska, samt tolkning från norska, svenska och danska till finska och från finska till svenska. Det är också möjligt att korrekturläsa texter vid tjänsten. (Käännöspalvelu 2010)

Jag kommer i min avhandling koncentrera mig på studenter som tar emot översättningsuppdrag. Översättningstjänsten har studenter som översättare mellan flera språk men jag kommer att skicka enkäten till studenter som översätter med språkparet finska-svenska. Jag har valt att genom en enkät fråga av studenter hur de anser att översättningstjänsten fungerar och hurdana översättningserfarenheter de har.

Vid översättningstjänsten arbetar 11 studenter med språkparet finska-svenska. Till dessa studenter har skickats en enkät per e-post i april 2010. E-post adressen fick jag från översättningstjänsten som ville få feedback på verksamheten i form av min avhandling. Ett år senare, i april 2011 skickade jag samma enkät till medlemmarna i översättningstjänsten. Då fanns det 16 medlemmar i tjänsten, varav 9 var nya namn jämfört med året innan och 4 studenter hade avgått från tjänsten efter våren 2010. Sammanlagt fanns det 20 möjliga informanter, varav två informanter var också med i andra informantgruppen som svarade på enkäten, vilket lämnar mig 18 nya informanter. Av dessa informanter svarade tre på enkäten (svarsprocent 17 %). Enkäten till studenter vid översättningstjänsten innehåller 20 frågor (se bilaga 4). En del av frågorna är

flervalsfrågor och en del är öppna frågor. Det tar inte lång tid av svara på frågorna även om en del av frågorna är öppna.

Kursen *Översättningsseminarium* ingår i magisterexamen vid enheten för nordiska språk vid Vasa universitet. Under läsåret 2010–2011 undervisades kursen *Översättningsseminarium* av lektor Jaana Puskala som också har besvarat några frågor om kursen per e-post. Svaren fungerar som stöd både vid materialinsamlingen och i analysen i slutdiskussionen (se kapitel 5). Universitets studiehandbok för läsår 2010–2011 av humanistiska fakulteten beskriver kursinnehållet på följande sätt (Vaasan yliopisto 2011):

Varje student översätter en icke-allmänspråklig text på ca 7–8 sidor från svenska till finska som ett fiktivt uppdrag med samma kvalitetsnivå som gängse översättningsuppdrag. Studenterna skriver en redogörelse på ca 3 sidor om översättningsuppdraget. Redogörelsen innehåller en analys av uppdraget, originalet, den egna översättningsprocessen och den färdiga översättningen. Varje student analyserar en översättning gjord av en medstudent och presenterar sin analys i en seminarieuppsats på ca 15 sidor. Översättningarna behandlas muntligt i seminarieform.

Andra gruppen som jag skickat enkäten till är fem studenter på kursen *Översättningsseminarium* våren 2011. Efter första träffen då alla studenter bestämt sin text har studenter flera veckors tid att göra översättningen. I början ska de även lämna in en sida av översättningen så att den kan korrigeras och studenten kan möjligen hjälpas till rätt spår i fall det känns svårt med översättandet. I slutet av kursen går gruppen en åt gången igenom alla studenters översättningar. Varje student opponerar en annans översättning. Läraren ger också sin feedback i samband med opponeringen. (Puskala 2011) Dessa studenter har svarat i en enkät med 20 frågor. En del frågor är identiska med de frågor som finns i enkäten till översättningstjänsten. En del frågor är annorlunda eller omformade med tanke på målgruppen. Av dessa informanter svarade tre av fem till enkäten (svarsprocent 60 %). Sammanlagt av två informantgrupper svarade 6 av 23 till enkäten (svarsprocent 26 %).

1.3 Metod

Metoden i min undersökning är både kvalitativ och kvantitativ. Den är kvalitativ då jag ser på hurdana korrigeringar översättarna har gjort i mina översättningar samt då jag studerar hur studenterna har svarat på frågorna i enkäten. Jämförelserna mellan felen i de tre olika texterna, som skrivits i olika skeden av praktiken, hör också till undersökningens kvalitativa del och samtidigt till komparativ analys. Undersökningen är kvantitativ då jag studerar hur många fel det finns i olika kategorier i texterna samt då jag räknar och kategoriserar enkätsvaren. Eftersom jag har få informanter betonas det kvalitativa i denna avhandling.

Jag analyserar alla tre översättningar i denna undersökning enligt Susanne Göpferichs kategorier. Som utgångspunkt använder jag en PowerPoint presentation från Göpferichs föreläsning vid LSP-konferensen i Hamburg år 2009. (Göpferich 2009) Materialet är på engelska och jag har översatt kategorier, underkategorier och förklaringar till svenska. Göpferichs kategorier är gjorda med tanke på översättningar på tyska.

Tabell 1. Göpferichs kategorier

Namn på kategorin	Grupper inom kategorin
Formfel:	1. kommateringsfel
	2. rättskrivningsfel
	3. formuleringsfel
Lexikala fel:	4. semantiska fel (fel ordval)
	5. fel i kollokation (använder ord som inte finns)
	6. fel i kontamination (formar ord fel t.ex. böjning av ett annat ord)
	7. prepositionsfel
Grammatiska fel:	8. fel i tempus (fel tidsform)
	9. speciesfel
	10. kasusfel
	11. stilistiska fel
	12. syntaxfel (fel ordföljd)
	13. artikelfel
	14. fel i infinitiv
Standardfel i texten:	15. koherensfel (t.ex. fel pronomen, ologiska meningar, felaktiga konjunktioner)
	16. fel från funktionellt meningsperspektiv (FSP, missförstår texten, översätter fel)
	17. retoriska fel (förstår inte sammanhanget rätt t.ex. ordagrann översättning av en dikt)
Andra fel:	18. idiomatiska fel
	19. fel i kulturkunnande (översätter någonting fel pga bristande kulturkännedom)

Första kategorin heter *formfel* (formal errors). Dit hör kommateringsfel, rättskrivningsfel och formuleringsfel. Till kommateringsfel hör alla fel som beror på att kommatecken, punkt eller andra skiljetecken används fel. Rättskrivningsfel förstås som ord som stavats fel eller skrivits med liten bokstav då det krävs stort eller tvärtom. Formuleringsfel är t.ex. sådana fel där rad byts på fel ställe eller översättaren har gjort egna formuleringar vilka inte finns i originaltexten.

Andra kategorin heter *lexikala fel* (lexical errors). Denna kategori innehåller fyra underkategorier: semantiska fel, fel i kollokation, fel i kontamination och prepositionsfel. Till semantiska fel hör t.ex. sådana fel där översättaren har översatt ordet rätt, men ordet passar inte till ifrågavarande sammanhanget eftersom ordet har flera översättningsalternativ eller om ordvalet av någon annan orsak måste förändras. Fel i kollokation betyder att vissa ord hänger ihop dvs. behöver ett annat ord för att fungera i sitt syfte. I den här underkategorin har översättaren glömt bort en del av uttrycket eller använder ett ord som inte finns. Om översättaren har fel i kontamination formar han ett ord fel, gör fel i adjektivkongruens eller tar t.ex. böjning från andra ord som inte passar till översatta ordet. Prepositionsfel betyder att översättaren har glömt bort en preposition då det skulle ha behövts, använt fel preposition eller tillagt övriga prepositioner då det inte skulle ha behövts.

Tredje kategorin heter *grammatiska fel* (grammatical errors). Hit hör fel i tempus, species, kasus och infinitiv samt stilistiska fel, syntaxfel, artikelfel och fel infinitiv. Fel i tempus sker då översättaren använder fel tidsform av verbet. Fel i species betyder att det finns ett böjningsfel då substantivet är i obestämd form då det borde vara i bestämd form eller tvärtom. Kasusfel betyder att det används fel kasusform dvs. använder t.ex. nominativ då man borde använda genitiv. Stilistiska fel gör översättaren då han inte vet hurdan stil som är passlig för översättningens tema och översätter t.ex. officiella texter som om de vore brev för vänner. I syntaxfel har översättaren använt fel ordföljd och i artikelfel använt en felaktig artikel, använt en då det inte behövs, glömt bort artikeln då det skulle ha behövts eller gör fel i artikelkongruens. Då översättaren använder partikeln *att* med modala hjälpverb då det inte behövs, använder fel ett modalt hjälpverb eller lämnar modala hjälpverben bort då det behövs är det frågan om fel i infinitiv. Om verbet är i aktiv och borde ha skrivits i passiv eller tvärtom hör felet också till underkategorin fel i infinitiv.

Fjärde kategorin heter *standardfel* i texten (text-level errors). Koherensfel, fel från funktionellt meningsperspektiv och retoriska fel är underkategorierna. Med koherensfel menas ologiska meningar, felaktiga konjunktioner och felaktiga pronomen i översättningen. Fel från funktionellt meningsperspektiv (FSP) betyder att översättaren

inte har förstått rätt vad tema eller rema har att göra med texten som helhet eller hur rema är förbunden med tema. Översättaren alltså missförstår texten och pga. det översätter fel. Retoriska fel betyder att om originaltexten använder någon sorts effektmedel som t.ex. en dikt, förstår översättaren fel diktens mening som effekt och översätter bara dikten ordagrant.

Sista kategorin heter *andra fel* (other). Till den hör underkategorierna idiomatiska fel och fel i kulturkunnande. I idiomatiska fel missförstår översättaren originaltextens idiomatiska uttryck vilket gör det svårt att förstå den översatta texten då betydelsen kan förändras. Om översättaren översätter någonting som har att göra med en främmande kultur, är det bäst att bekanta sig med den så att den inte sker missuppfattningar pga. fel i kulturkunnande.

2 TEXTER OCH ÖVERSÄTTNING

I detta kapitel presenteras vad översättning och att bli en översättare omfattar. Kapitlet börjar med skillnader mellan allmänspråk och fackspråk. Texterna som undersöks i avhandlingen är huvudsakligen skrivna på allmänspråk men har fackspråkliga drag. Kapitlet presenterar också hur man studerar för att bli översättare och diskuterar översättarens arbete. Hjälpmedelanvändning är en del av översättarens arbete och därför presenteras olika hjälpmedel och några undersökningar som handlar om hjälpmedelanvändning och översättning.

2.1 Allmänspråk och fackspråk

Det som människorna i sitt vardagliga liv använder då de talar och skriver är allmänspråk. Alla texter som är avsedda för alla i samhället ska skrivas på allmänspråk t.ex. sådana lagtexter som alla borde förstå och kunna lyda. I skolan borde undervisningen ske på allmänspråk. Finska språkets forskare och författare Esko Koivusalo har definierat allmänspråk så att det är ett språk som är samma för alla ålders- och fackgrupper. Allmänspråket ska följa de normer som skriftspråket har och använda ordförråd som är bekant för allmänheten. I allmänspråk ska meningsbyggnaden vara enkel. Om nya termer används har de någonting med närmiljön att göra. Oftast bildas nya termer av gamla bekanta termer eller av deras delar. Meningarna i allmänspråket byggs upp så att en sak berättas åt gången. (Lisa & Piehl 1992: 15–16)

Fackspråk kallas skrift- och talspråk som används i något yrke eller inom någon specialbransch. Sådana är t.ex. medicin, ADB och sociologi. Fackspråken skiljer sig från allmänspråket pga. speciella ord och uttryck. Ord och uttryck i fackspråk kallas för termer. Om dessa har bestämts mellan fackmännen inom fackområdet. Termerna måste vara bekanta inom fackområdet samt godkända bland fackmännen. En del termer kan användas bara inom ett fackområde. Då det skrivs eller talas till en större publik är det bäst att använda termer sparsamt så att alla kan förstå vad man försöker meddela.

Fackspråk skiljer inte bara i termer från allmänspråket men också i meningsbyggnaden som t.ex. i författningsspråk. (Iisa & Piehl 1992: 16–17, 70)

- (4) Osa vieraslajeista on ekologisesti haitallisia. Kun vieraslajit sopeutuvat uusiin olosuhteisiin ja leviävät voimakkaasti, ne voivat uhata alkuperäisen luonnon monimuotoisuutta. (Text 1)
- (5) Säännöstellyissä järvissä juoksutus päätökset vaikuttavat asiaan. (Text 2)

Fackspråkliga dragen i texterna i mitt material kommer fram i form av obekanta namn på växter som visades tidigare i exempel 1. I ex. 4 visas hur obekanta uttryck som *ekologisesti haitallinen* förklaras i den följande meningen då budskapet blir klart för alla läsare. I ex. 5 skulle nästan hela meningen behövt förklaring eftersom uttrycket *säännösteltyjen järvien juoksutus päätökset* inte berättar tillräckligt mycket om vattnets avtappning inte är bekant. Jämfört med Text 1 och Text 2 är Text 3 mera en allmän informativ rapport om algläget till varje hem då fackspråkliga ord eller uttryck inte finns.

2.2 Översättarutbildning och översättningsarbete

Om man vill arbeta som översättare rekommenderas det att man avlägger examen för auktoriserade translatorer som ordnas av utbildningsstyrelsen. Då har man rätt att erkänna översättningarnas riktighet och göra dem för officiella dokument. Examen kan avläggas två gånger per år på sju orter. Examen innehåller två delar. I den första delen gör man en översättning till eget modersmål men man kan också välja att göra det till ett främmande språk. Den andra delen kallas för den allmänspråkliga delen. I andra delen görs en översättning av ett specialområde som t.ex. lag och förvaltning, ekonomi eller biologi. Vem som helst kan delta i examen. Idag är det även möjligt att i samband med FM-examen studera sig till auktoriserad översättare med 60 studiepoäng inom översättningsvetenskap. (Vehmas-Lehto 2001: 36–37, Helsingin yliopisto 2011)

Under läsåret 2010–2011 var det första gången möjligt att börja studierna för en helhet på 60 studiepoäng för auktoriserad översättare inom översättningsvetenskap. Bland universiteter i Finland ger t.ex. Helsingfors och Vasa universitet den möjligheten. Före nya lagen av undervisningsministeriet kunde översättning studeras genom de översättningskurser som universitetet bjöd på. Utbudet varierade mellan universiteter. Åbo universitet var en av de universiteter var översättning kunde studeras som huvud- eller biämne redan före nya lagen om studier inom auktoriserad översättning inbakades i kursutbudet. (Helsingin yliopisto 2011, Turun yliopisto 2011)

Universiteter i Finland bjuder också på olika sorters praktikperioder i olika ämnen som studeras vid universiteter. Språkpraktik är t.ex i Vasa universitet en obligatorisk kurs för studenter med svenska eller nordiska språk som huvudämne. Kursen kan avläggas som någon ersättande kurs, en språkkurs utomlands organiserad av ett annat universitet, genom att träffa regelbundet en person med ett annat modermål då man övar språket eller som en del av en valfri arbetspraktik. Huvudsaken är att man använder muntligt det språket som man studerar. I Vasa universitet är arbetspraktiken valfri. (Vasa universitet 2011a, Vasa universitet 2011b)

En del översättare arbetar för en viss arbetsgivare, andra är självtändigt arbetande yrkesutövare eller arbetar med översättningar vid sidan av ett annat yrke. Bara stora företag har sina egna heltidsöversättare. I små företag kan översättningarna göras av någon språkkunnig person. Företag utan översättare köper översättningstjänster från översättningsbyråer eller freelanceöversättare. Översättningsbyråer erbjuder arbetsuppgifter till översättare som är deras egna anställda eller arbetar som freelanceröversättare. Det räcker med bara en översättare att grunda en översättningsbyrå då översättaren sysselsätter sig själv. Översättningsbyråer översätter mångsidiga texter från protokoll till kärleksbrev. Sociala kunskaper är väldigt viktiga i översättarens arbete. Det framhävas speciellt då man arbetar som företagare. Då kommer fram, vid sidan av översättning, också kunskaper i kundbetjäning och förhandling. Allt måste fås klart från översättningens användningsändamål till lönebetalning. (Vehmas-Lehto 2001: 35–39, 43)

År 1931 har den brittiska författaren Hilaire Belloc sagt att översättarens arbete har inte uppskattats. Översättning har setts som någonting obetydligt som vem som helst med måttliga språkkunskaper kan göra. Själva översättningsprocessen har sätts som mera mekanisk än kreativ process där översättaren översätter meningar ett ord åt gången. (Bassnett 1995: 22)

Goda egenskaper som översättaren måste ha är utöver noggrannhet och ärlighet också exakthet och lojalitet. Översättaren har också alltid en tystnadsplikt för de texter som en har översatt. Översättaren är också skyldig att tacka nej för sådana arbetsuppgifter som inte motsvarar ens kunskapsområde. (Vehmas-Lehto 2001:43)

Oftast berättas hurdana egenskaper en översättare ska ha. Även om det vore nyttigare att hellre berätta hur man kan skaffa sig sådana egenskaper. Sorvali (1996) påminner att olika situationer kräver olika egenskaper dvs. att vissa egenskaper inte ger bästa resultat i alla sammanhang. Ofta framkommer egenskaperna som olika kombinationer hos en översättare. Bästa resultatet nås om kombinationen är optimal. (Sorvali 1996: 8)

För blivande översättare och översättare inom översättningsbranschen är Finlands översättar- och tolkförbund rf en bra organisation att vara medlem i. Finlands översättar- och tolkförbund rf (SKTL/FÖTF) är en organisation grundad 1955 och är en sammanslutning av översättare och tolkar. Förbundet har ca 1 800 medlemmar (de flesta frilansar) och förbundet publicerar tidningen *Kääntäjä* 10 gånger per år. Genom förbundet hittar företag det som de behöver inom översättnings- och tolkningsbranschen. Det är möjligt att bli medlem redan under studietiden, då man får viktig information om branschen redan före sin karriär. År 1993 grundades ett andelslag för översättare i Finland (Translators' Co-operative of Finland). Alla SKTL:s medlemmar kan delta i andelslaget. Genom detta får översättarna stöd av varandra. Andelslaget skaffar arbetsuppdrag, vilka de sedan förmedlar till en översättare vars kunskaper motsvarar krav uppgiften kräver. Stöd för översättare i stadigvarande arbetsförhållande ger också fackorganisationen KAJ (Käännösalan asiantuntijat ry). Man kan bli medlem då man arbetar inom översättnings- eller tolkningsbranschen, forskar inom dessa ämnen eller studerar kring dessa ämnen. Medlemmar finns ungefär

lika mycket som i SKTL. Ca 70 % av medlemmarna arbetar på privat sektor. (Vehmas-Lehto 2001: 36, 45–46, Finlands översättar- och tolkförbund rf. 2010, Käännösalan asiantuntijat ry 2010, Suomen kääntäjäosuuskunta 2010)

Översättarna kan delas grovt i tre grupper. Största delen av översättarna hör till en grupp som kallas för sakttextöversättare. En annan grupp formas av AV-översättare, som arbetar med översättning av televisionsprogram, filmer osv. Tredje gruppen formas av litteraturoversättare. Till den här gruppen tillhör översättare som arbetar med facklitteratur samt de som arbetar med skönlitteratur. (Vehmas-Lehto 2001: 35–38) Som student hör jag och informanterna inte ännu till någon av dessa tre grupper men professionella översättare som korrigerade mina texter hör till gruppen sakttextöversättare.

2.3 Översättarens hjälpmedel

Från lekmannens perspektiv ses en tvåspråkig ordbok som det första och viktigaste hjälpmedlet i översättning. Egentligen har dessa ordböcker en ganska obetydlig ställning i översättningsarbetet. Viktigare anses förklarande ordböcker som ger sammanhanget där ordet används. Man har ingen nytta av tre motsvarande ord man hittar i ordboken om man inte vet i vilka sammanhang de används. Idag använder man allt mer elektroniska ordböcker, textkorpor, termbankar och internet. Dagens maskinöversättningsprogram hjälper översättaren mest genom att spara de problem som översättaren redan en gång har löst och föreslår en lösning då översättaren nästa gång hamnar i en likadan situation i samma text eller en annan. Ett annat välfungerande hjälpmedel är ofta en parallell text. Där hittar man sammanhang och ordval. Mest nytta av parallella texter fås då de är på målspråket. (Vehmas-Lehto 2001: 42–44)

Det har sagts att hälften av tiden vid översättning går till informationssökning. En bra ordbok sägs inte alltid ha rätt, utan den försöker ge mening och förklaring till ordet en söker. En okunnig användare kan tolka ordböcker helt fel ifall man inte kan koppla ihop

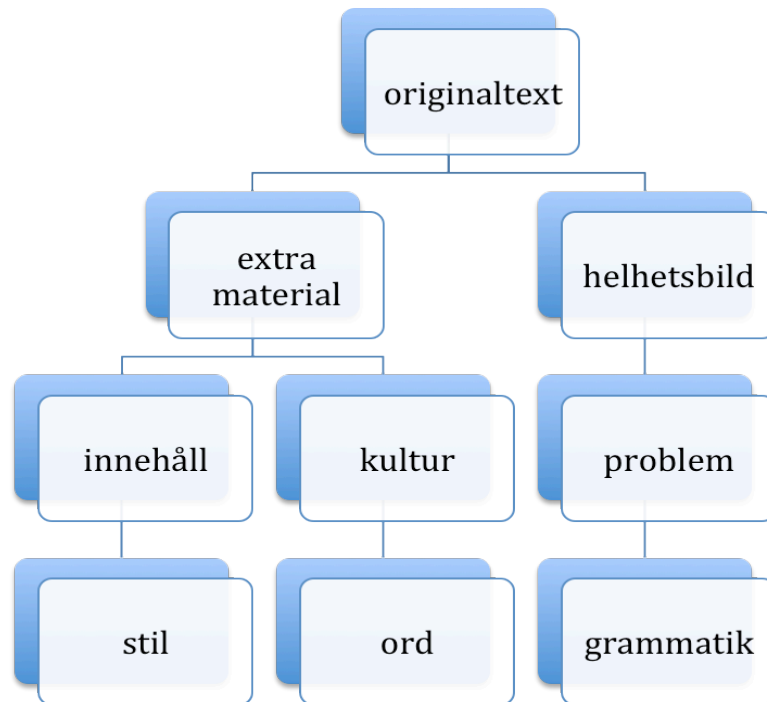
ordet med rätt sammanhang. Ordböcker finns av flera slag: tvåspråkiga och enspråkiga ordböcker, synonym-, slag- och idiomordböcker osv. (Varantola 2001: 215, 220–221)

Datorns roll är i dagens läge central. Översättning kräver bl.a. logik samt snabb förmåga att tänka medan man översätter. Jämfört med datorn är människans hjärna långsam och inexakt, medan datorn är snabb och exakt. Program med översättningsminne fungerar bäst då texterna man översätter är långa, upprepande och innehåller rutininformation. Genom ett gemensamt översättningsminne mellan flera översättare i en organisation hjälper översättarna automatiskt varandra genom att använda och uppdatera minnet. Meningen med översättningsprogram är inte att ersätta professionella översättare utan underlätta deras arbete. Ju mera det uppdateras material i översättningsminnet desto mera hjälper den översättaren i framtiden. Idag har översättarna också korpuser i sitt bruk. Korpus är en samling av textstycken av vissa sorter i en databas. Översättaren kan med hjälp av korpuserna hitta textstycken av samma ämnesområden som den text som man arbetar med. Medan termbanker fungerar som separata hjälpmedel också då översättningsminnet inte passar som hjälpmedel i översättningsarbetet. De innehåller både termer och deras förklaringar, vilket hjälper i en situation där översättaren inte vet vilket av de ord som ordboken ger passar bäst i sammanhanget. (Nurmesniemi 2001: 203, 205, 207, 212, Kujamäki & Jääskeläinen 2001: 239–241, Terminologicentralen TSK 2011, Kotimaisten kielten tutkimuskeskus 2011)

Pilke (2008) har som en del av ett projekt undersökt studenternas och översättarnas hjälpmedelsanvändning vid översättning under läsåret 2007–2008. Till Pilkes formulär svarade 32 studenter (20 på kandidatnivå, 12 på magisternivå) och 12 professionella översättare. Studenterna på kandidatnivå deltog alla i kursen *Kandidatseminarium och avhandling*, medan studenter på magisternivå deltog i kursen *Magisterseminarium och avhandling* då de svarade på formuläret. Professionella översättare har nåtts via Vasa universitets fortbildningsenhet *Levön*, som inom regioncentrumprogrammet anordnat fortbildning till både översättare och tolkar. Av informanterna har 30 finska och 13 svenska som modersmål. En informant är tvåspråkig. I formuläret frågas om olika typer av ordböcker (elektroniska/tryckta) som informanterna använder och vilka de nämner som viktigaste hjälpmedel när de översätter. Det undesöks också hur mycket

informerarna litar på ordböcker och hur ofta de hittar vad de söker i ordböckerna. Undersökningen gäller både en- och flerspråkiga ordböcker.

Av de 32 studentinformerarna använder 17 studenter mest tryckta ordböcker, 11 mest elektroniska ordböcker och 4 använder båda ordbokstyperna lika ofta. Hos professionella översättare har användningen av ordböcker delats jämnt: 6 använder mest tryckta och 6 mest elektroniska ordböcker. Allt som allt använder 52 % av informerarna tryckta ordböcker, 39 % elektroniska ordböcker och 9 % använder båda ordbokstyperna. Det viktigaste hjälpmedlet för 22 studenter är tryckta ordböcker. Näst viktigast är elektroniska ordböcker (för 10 studenter den viktigaste). Hos översättarna anser 6 elektroniska ordböcker som det viktigaste hjälpmedlet vid översättning, medan 3 anser tryckta ordböcker vara viktigaste. Två anser *Google* vara viktigaste och en både tryckta ordböcker och *Google*. Största skillnaden mellan svaren på dessa två frågor är att studenter anser tryckta ordböcker vara viktigare än de övriga hjälpmedlen. Utöver redan nämnda hjälpmedel har informerarna fått lista ut andra hjälpmedel de använder. Av studenter har 4 svarat följande på denna fråga (2 på kandidatnivå och 2 på magisternivå): *Svenska skrivregler*, tidigare översättningar, översättningsprogram, vänner eller andra personer som vet någonting om området översättningen handlar om. Översättarna listar ut kolleger, telefonkatalogen, experter, egen make, *Finlands statskalender*, lagtexter i *Finlex* och *Edilex*, *Trados* översättningsminne, egna ordlistor, avstavningskontroll och korrekturläsning (Windows). (Pilke 2008: 138–140)

Figur 1. Analysskedets aspekter i textbasmodellen av van Dijks och Kintsch (Karppinen & Pentinsaari 1999: 49)

Figur 1 visar Van Dijks och Kintsch aspekter om analyskedet i översättning. Figuren är byggt upp så att aspekterna stil, ord och grammatik ses som minsta enheter i analyskedet och har placerats därför längst ifrån originaltexten. Sedan när man närmar sig originaltexten på följande nivå med innehåll, kultur och problem är aspekterna närmare själva texten som ska översättas. Närmaste aspekterna med originaltexten är extra material och helhetsbild. (Karppinen & Pentinsaari 1999: 48–49)

Figur 1 har också att göra med hjälpmedel. Alla aspekter är någon sorts hjälpmedel som översättaren använder vid översättning. Översättaren börjar närmast originaltexten då han troligen kan ha en originaltext med extra material vilket hjälper honom att forma en helhetsbild då översättningsprocessen börjar. Översättaren flyttar en nivå åt gången vidare i aspekterna och till slut efter behandling av innehåll, kultur och problem finns det en översättning var stil, ord och grammatik förenas till en fungerande översättning.

Alla dessa aspekter behövs i översättningsprocessen men aspekterna ses från originaltext neråt eftersom endast med en originaltext kan man inte ha stil, ord och grammatik på ett målspråk.

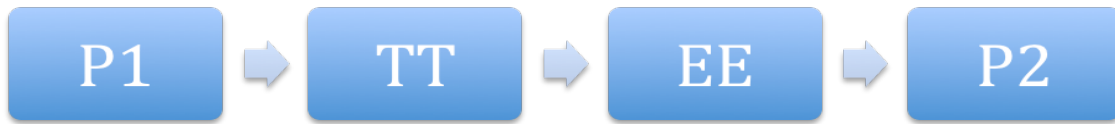
2.4 Tidigare undersökningar

Det sägs att översättning är förmedling av information men då införs också nya idéer och intressanta stilar till översättarens egen kultur. För några årtionden sedan ville man omforma texter: istället för förmedling av information ville man göra texterna mindre farliga så de censurerades. Manipulation av texter var vanligt. Då förstod man annorlunda lojalitet, exakthet och ändamålsenlighet i relation till källtexten. Översättning är omskrivning och nya texter innehåller oundvikligt nya tolkningar, men dessa kan ju inte undvikas eftersom två språk ofta är så olika. (Paloposki 2001: 353–355, 367)

Till översättarens arbete hör ändlöst mycket problemlösning, vilket enligt översättarna är intressant. Man måste kunna använda både käll- och målspråket naturligt vilket kräver kunskap i språkets strukturella skillnader. Ingen kan veta allt men en bra egenskap för en översättare är intresse för nya saker dvs. förmåga att skaffa sig vetande. (Vehmas-Lehto 2001: 41–42)

Karl Popper var en viktig vetenskapsfilosof. Popper har sagt att alla teorier börjar med problem. Först har man ett problem (P1, se figur 2) vilket man undrar och vill få svar på. I översättning kunde man relatera problemställning med hur man ska översätta en text, mening, uttryck eller ord. Nästa steg (TT) är en preliminär teori. Något som kan kallas för den första lösningen man kommer att tänka på, första hypotesen. I översättning är detta steg samma som första versionen av översättningen. Sedan följer tredje steget (EE) där man försöker testa teorin och ifrågasätta den. I översättning kan det relateras till finslipning av texten som man arbetar med. Översättaren jämför texten med liknande texter och försöker få texten så löpande och språkligt korrekt som möjligt.

I sista skedet (P2) testar man den slutliga teorin. (Stanford Encyclopedia of Philosophy 2009, Bassnett 1995: 28–29; Chesterman 2001: 342–344)

Figur 2. Karl Poppers teori om problemlösning (Chesterman 2001: 342)

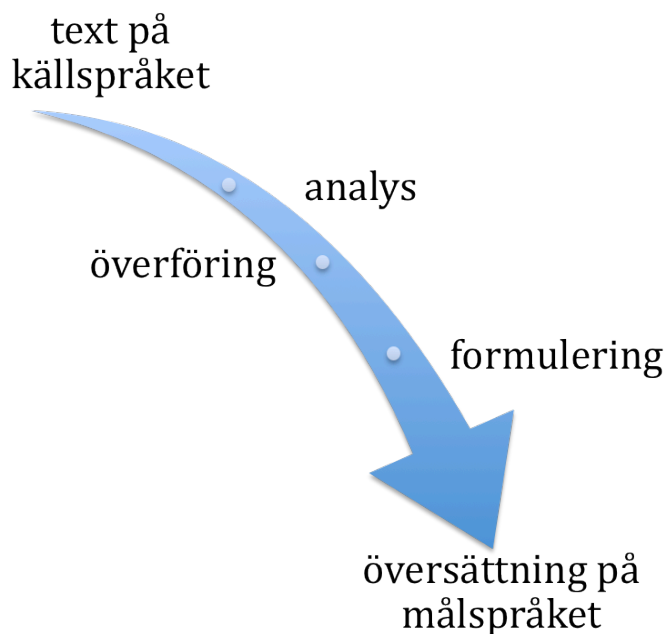
Det sägs att man aldrig ändå uppnår slutliga vetandet eller sanning. Med detta kan säkert alla översättare identifiera sig. Översättarna skulle alltid vela få texten ännu litet bättre och hitta ännu bättre lösningar än de har gjort. Jag har hört humanister ofta säga att översättarna är perfektionister. Sådan måste man väl vara för att orka arbeta och finslipa texter som sitt arbete. Detta skriver också professionella översättare vid Västra Finlands miljöcentral under. Det är bra att komma ihåg att översättningen är alltid mera bunden till kontexten än till ordvalet och därför är strävandet efter en perfekt översättning onödigt. Översättningar borde värderas med tanke på hela översättningsprocessen och översättningens betydelse i sin kontext. (Bassnett 1995: 28–29; Chesterman 2001: 342–344)

Många undersökningar inom översättningsvetenskap ser inte på alla delar av översättningsprocessen som ändå är viktiga. Sorvali (1996) påpekar översättarens personliga roll med tanke på översättningen. Slutresultatet är ju beroende av de val som översättaren gör. Man kan säga att översättaren i sista hand bestämmer över alla beslut. Översättaren kan anses röra sig inom vissa gräser och ibland tar han sig över dem. Översättningsvetenskap ser på gränserna i översättning. (Sorvali 1996: 15)

Susan Bassnett har publicerat flera böcker inom översättningsvetenskap och komparativ litteratur. I dem har Bassnett format olika teorier inom översättning och skriver bl.a. att det sagts att översättning skulle vara en underart i jämförande litteraturforskning. Idag

är det tvärtom eftersom jämförande litteraturforskning ses som en del eller gren av översättningsvetenskap. Hela processen där texter förmedlas från en kultur till en annan är undersökningsobjekten i översättningsvetenskap. Översättning kan kallas för byteshandel där både textens författare och översättare ger sin egen insats. Översättarens jobb är välja de element som tas med till översättningen. Översättaren måste tänka och skriva om vissa element som inte kan direkt förflyttas från en originaltext till ett annat språk. Därför kan man säga att översättning av en text alltid är en annan text än vad källtexten är. Enligt Bassnett är det så det ska också vara, eftersom alla texter produceras vid olika tider och platser som formar dem. Översättning kan ses oftast som källspråkets förflyttning till målspråket så att man säkrar: (1) att textens ytliga betydelse är likadan och (2) att strukturen från källspråket följs så noga som det är möjligt med målspråkets normer. (British Council 2011, Bassnett 1995: 11–12, 19–21)

Eugene A. Nida anser att språkets egna medel inte alltid räcker till beskrivningar som andra språket kräver vid översättning. Översättning kan kallas för en process där man omformar och tolkar texter. Eugene A. Nida presenterar delarna av översättningsprocessen (se figur 3) med följande skeden: text på källspråket, analys, överföring, formulering och översättning på målspråket. Först får översättaren en text på källspråket vilket man börjar analysera och sedan överför till andra språket som en första version av översättningen som sedan formuleras tills man är nöjd med slutliga översättningen. Då är översättningen på målspråket klar. (Bassnett 1995: 33–34)

Figur 3. Översättningsprocess enligt Eugene A. Nida

I min avhandling koncentrerar jag mig i Nidas steg i översättningsprocessen till formuleringsdelen med kategorisering av felen och alternativa lösningar till problem i översättningar. Jag har analyserat källtexten före nedskrivning och först efter överföringen har en av två professionella översättare korrigerat min översättning. Efter att ha sett korrigeringar har jag börjat jobba med formulering av texten före den blivit färdig på målspråket.

3 ANALYS AV TRE ÖVERSÄTTNINGAR

I denna del av undersökningen analyserar jag tre översättningar som jag själv översatt under min praktik vid Västra Finlands miljöcentral sommaren 2009. Mina översättningar har korrigerats av två professionella översättare och jag kommer att koncentrera mig på de korrigeringar som finns på papper (se bilaga 2). Jag studerar mitt undersökningsmaterial med hjälp av Susanne Göpferichs kategorisering. Göpferich har delat granskning av översättningar in i fem grupper: formfel, lexikala fel, grammatiska fel, standardfel i texten och andra fel.

Jag ser på de tre översättningarna en i taget. Före själva analysen har jag gått igenom alla korrigeringar i översättningarna och räknat hur många av olika feltyper det finns i texterna. Jag kommer samtidigt som jag tar upp en korrigering fundera på orsaken till detta resultat. Jag är intresserad av om en majoritet av korrigeringarna i översättningarna hör till någon viss kategori. Jag använder tabeller i analysen och resultatredovisningen. Uttrycket fel kan ibland vara missledande eftersom det kan i vissa fall vara frågan om alternativa sätt att uttrycka samma sak och inte om ett direkt fel.

Tabell 2 visar fel i alla tre analyserade översättningar samt procentuella antal jämfört med summan av alla felen. Felen är delade översättningsvis i underkategorier. Sammanlagt kan det räknas 68 fel, varav 57 % i Övers. 1, 22 % i Övers. 2 och 21 % i Övers. 3. Av huvudkategorierna har mest fel gjorts i *lexikala fel* och minst i *form-* och *standardfel*. I huvudkategorin *andra fel* har inte gjorts några fel. Med vissa underkategorier använder jag i analysen kategorins beskrivande del av namnet som kategorins namn (jfr tabell 1 och 2).

Tabell 2. Antal fel i översatta texterna

Feltyp	Övers. 1	Övers. 2	Övers. 3	Summa
Formfel				
1. kommateringsfel	-	-	-	-
2. rättskrivningsfel	1	1	2	4 (6 %)
3. formuleringsfel	-	-	-	-
Lexikala fel				
4. fel ordval	14	1	3	18 (26 %)
5. använder ord som inte finns	-	-	-	-
6. formar ord fel t.ex. fel böjning av ett annat ord	-	5	-	5 (7 %)
7. prepositionsfel	10	-	1	11 (16 %)
Grammatiska fel				
8. fel tidsform	-	-	-	-
9. speciesfel	5	4	6	15 (22 %)
10. kasusfel	1	-	-	1 (2 %)
11. stilistiska fel	-	1	-	1 (2 %)
12. fel ordföljd	4	2	1	7 (10 %)
13. artikelfel	-	-	-	-
14. fel i infinitiv	1	1	-	2 (3 %)
Standardfel				
15. koherensfel (t.ex. fel pronomen, ologiska meningar, felaktiga konjunktioner)	3	-	1	4 (6 %)
16. missförstår texten, översätter fel	-	-	-	-
17. förstår inte sammanhanget rätt (t.ex. ordagrann översättning av en dikt)	-	-	-	-
Andra fel				
18. översätter fel idiomatiska uttryck	-	-	-	-
19. översätter någonting fel pga bristande kultur-känedom	-	-	-	-
Sammanlagt	39 (57 %)	15 (22 %)	14 (21 %)	68 (100 %)

De flesta felen, 26 %, har gjorts i undergruppen 4. *fel ordval* och minst fel, 2 %, i undergrupperna 10. *kasusfel* och 11. *stilistiska fel*. I följande åtta undergrupper har inte gjorts några fel: 1. *kommateringsfel*, 3. *formuleringsfel*, 5. *använder ord som inte finns*,

8. fel tidsform, 13. artikelfel, 16. missförstår texten, översätter fel, 17. förstår inte sammanhanget rätt (t.ex. ordagrann översättning av en dikt), 18. översätter fel idiomatiska uttryck och 19. översätter någonting fel pga bristande kulturkännedom.

3.1 Text 1: Främmande arter

Text 1 heter *Vieraslajit kuriin Länsi-Suomen ympäristökeskuksen alueella* och fick till slut namnet *Främmande arter bekämpas på Västra Finlands miljöcentrals område*. Då jag lämnade in den färdiga och korrigerade texten var rubriken ännu: *Dags att tygla främmande arter på Västra Finlands miljöcentrals område*. Idag finns texten i nätet med den första nämnda rubriken. I de två övriga texterna har det inte skett liknande rubrikändringar. I tabell 3 visas antalet ord i Text 1, Övers. 1 och Sv. 1. Eftersom alla texterna som skulle översättas inte var lika långa kan antalet ord missleda här man jämför antalet korrigeringar i texterna (se 3.2 och 3.3). Då jag översatte Text 1 fick jag inte något stödmaterial.

Tabell 3. Ord i uppgift 1

Text 1	Övers. 1	Sv. 1
269	367	365

I tabell 3 ser man antalet ord i alla skeden av översättningsprocessen. Som ord har jag räknat allt som ska översättas dvs. inte siffror som datum eller telefonnummer. Första texten (Text 1) har mest ord av alla tre texter i originalen, 269 stycken. I andra och tredje skedet har Övers. 2 och Sv. 2 flest ord. Övers. 1 har näst flest ord både i andra och tredje skedet med 367 ord i Övers. 1 och 365 ord i Sv. 1.

Tabell 4. Feltyper i Övers 1. *Dags att tygla främmande arter på Västra Finlands miljöcentrals område*

Feltyper	Fel i Övers. 1.
Formfel	
2. rättskrivningsfel	1
Lexikala fel	
4. fel ordval	14
7. prepositionsfel	10
Grammatiska fel	
9. speciesfel	5
10. kasusfel	1
12. fel ordföljd	4
14. fel i infinitiv	1
Standardfel	
15. koherensfel (t.ex. fel pronomen, ologiska meningar, felaktiga konjunktioner)	3
Sammanlagt	39

Tabell 4 visar antalet och feltyperna som finns i Övers. 1. Mest fel har gjorts i huvudkategorin *lexikala fel* och minst i huvudkategorin *formfel*. Mest fel (14) i en underkategori har gjorts i feltypen *fel ordval* vilket hör till huvudkategorin *lexikala fel*. Minst (ett fel) har jag gjort *kasusfel* och *fel i infinitiv*, vilka hör till huvudkategorin *grammatiska fel*. Annars finns det i Text 1 fel i 8 kategorier av 19. Jag har valt åtminstone ett exempel av varje typ av fel och presenterar den. Det kan finnas flera likadana fel inom samma grupp och därför presenteras inte varje fel i texten. För att göra det lättare för läsaren ger jag meningen eller en del av originaltexten på finska (Text 1), min översättning (Övers. 1) och korrigeringen (Sv. 1) i exemplen. Felen kommer att presenteras i samma ordning som i tabell 1.

- (6) Pohjois-Karjalan ympäristökeskuksen jättiputkiesite... (Text 1)
 Broschyr om lokasläktet av Nordkalelens miljöcentral... (Övers. 1)
 Broschyr om jätteflokkan på Norra Karelen miljöcentral... (Sv. 1)

I ex. 6 finns tre olika typer av fel som hör till huvudkategorierna *formfel*, *lexikala fel* och *grammatiska fel*. Som först i ordningen av underkategorier finns feltypen 2.

rättskrivningsfel. *Nordkarelen* har skrivits fel. Rätta skrivsättet är *Norra Karelen*. Andra felet i samma exempel är 4. fel ordval. *Jättiputki* har översatts som *lokasläktet* och det rätta namnet på växten är *jätteflokkan*. Samma typ av fel (4.) uppstår i översättningen 14 gånger varav i sammanlagt tre fall har växtnamnet *jättiputki* översatts fel. Tredje felet i ex. 6 är av typ 7. prepositionsfel. Prepositionen *av* har använts istället för *på*. I Juurakkos (1996: 232) statistik översätts *av* istället för *på* inte oftast men sådana exempel finns också i hennes undersökning om prepositionsanvändning bland finskspråkiga gymnasister med inläraarsvenska. Oftast använder Juurakkos informanter *av* istället för *om* eller *från*.

- (7) ...valtaamaan elinympäristöjä... (Text 1.)
...ockuperar lokaler... (Övers. 1)
...ockuperar livsmiljöer... (Sv. 1)
- (8) ...mahdollisten torjuntatoimien... (Text 1)
...möjliga bekämpningsåtgärder... (Övers. 1)
...eventuella bekämpningsåtgärder... (Sv. 1)

I ex. 7 och 8 uppstår fel inom huvudkategorin lexikala fel. I båda finns fel av typ 4. fel ordval. I ex. 7 har *elinympäristöjä* översatts som *lokaler* och korrigerats till *livsmiljöer*. Båda svenska översättningarna av ordet *elinympäristöjä* är rätta, men professionella översättarna har ansett *livsmiljöer* som ett bättre alternativ troligen pga. att ordet är mera beskrivande. I ex. 8 har finskans *mahdollisten* översatts till *möjliga* även om ett bättre uttryck skulle ha varit *eventuella* eftersom den passar bättre i denna kontext. Ordet *möjlig* används mera då det finns en möjlighet att någonting kan hända och positivt sett kommer troligen att hända och *eventuell* används då när det inte är säkert att någonting ska hända. Ordbokens synonymer till *möjlig* är tänkbar, rimlig och eventuell. Medan synonymerna till *eventuell* är möjlig, möjligtvis, kanske och kanhända. (Lagman 1980: 22, 74)

- (9) ...vieraslajien vallatessa jatkuvasti lisää elintilaa. (Text 1)
...mera livsrum åt sig själv. (Övers. 1)
...mera livsrum. (Sv. 1)

- (10) ...saamaan selville kyseisten vieraslajien esiintymät... (Text 1)
 ...få reda på ifrågavarande främmande arternas framträdande på landskap
 i... (Övers.1)
 ...få reda på var de ifrågavarande främmande arterna finns i
 landskapen... (Sv. 1)

I ex. 9 och 10 finns fel av huvudkategorin lexikala fel och där feltyp 4. fel ordval, men i ex. 10 också fel av typ 7. prepositionsfel och 10. kasusfel, vilka hör till huvudkategorierna lexikala och grammatiska fel. I ex. 9 har *åt sig själv* tagits bort från översättningen på grund av att uttrycket är onödigt. I ex. 10 finns det i stället för utelämnningar ett tillägg *var de* i Sv. 1 vilket räknas i felkategoriseringen till typ 4. fel ordval. Till samma underkategori listas också ordet *framträdande* som ändras till *finns*. *Esiintymä* är rätt översatt som *framträdande* men i denna mening används verbet *finns* när det behövs aktiv i sammanhanget. Prepositionsfel finns i ex. 10 i samband med ordet *landskap*, dvs. *på landskap i* är korrigerats till *i landskapen*. Kasusfel har korrigerats i exemplet från genetiv till nominativ: *arternas* har korrigerats till *arterna*.

- (11) ...levinneet maahamme ihmisen mukana... (Text 1)
 ...spridit sig ut i vårt land med hjälp av människor... (Övers. 1)
 ...spridit sig till vårt land med hjälp av människor... (Sv. 1)
- (12) Kyselyyn voi vastata... (Text 1)
 Till förfrågan kan... (Övers. 1)
 Förfrågan kan... (Sv. 1)

Ex. 11 och 12 visar fel inom huvudkategorin lexikala fel och där typ 7. prepositionsfel. I ex. 11 har prepositionen *ut* använts istället för *till*. I ex. 12 har jag använt *till* då den inte skulle ha behövts. Allt som allt fanns det i Text 1 tio stycken prepositionsfel som var alla olika. Samma fel uppstod alltså inte flera gånger.

- (13) Näiden neljän vieraslajin torjunta tuloksi aloittaa.. (Text 1)
 Bekämpningen mot dessa fyra växter borde man börja... (Övers. 1)
 Bekämpningen av dessa fyra växter borde påbörjas... (Sv. 1)

Ex. 13 visar feltyp i huvudkategorin lexikala fel och där underkategorin 7. prepositionsfel och i huvudkategorin grammatiska fel och där underkategorin 14. fel i infinitiv. *Torjunta* har på svenska översatts som *bekämpning mot* när rätta prepositionen

i samband med *bekämpning* skulle ha varit *av*. *Tulisi* har översatts till *borde man*. Ordet *påbörja* är mera beskrivande än *börja* och aktiva strukturen med pronomen *man* behövs inte längre med ordet *påbörja* då den får *s* som ett märke av s-passiv i slutet. I exemplet *borde* finskans konditional översätts *borde påbörjas* istället för *borde man börja*. (Fiilin & Hakala 1998: 125–126, 144, 149)

I ex. 14 har det använts en genetivsats då språkligt bättre skulle ha varit att forma satsen med en preposition. *Främmande arternas utspridning* har omformulerats till *spridning av främmande arter*. Då prepositionen används i stället för genitiv, byts också ordföljden i satsen. Andra likadana fel finns inte flera i Text 1. Jag har lärt mig att man måste fundera i vilka sammanhang man använder preposition istället för genitiv. Den här gången kom jag till fel beslut då jag valde att använda genitivformen. Det är alltså frågan om underkategori 4. fel ordval från huvudkategorin lexikala fel.

- (14) ...myös muuta tietoa vieraslajien leviämisestä. (Text 1)
 ...också övrig information om främmande arternas utspridning. (Övers.1)
 ...också övrig information om spridningen av främmande arterna. (Sv. 1)
- (15) Vieraslajien torjunssa... (Text 1)
 I bekämpning mot... (Övers. 1)
 I bekämpningen mot... (Sv. 1)

I ex. 15 är det fråga om huvudkategorin grammatiska fel och där feltyp 9. speciesfel. Finska ordet *torjunnassa* har översatts i obestämd form, *bekämpning*, då rätta formen skulle ha varit bestämd form, *bekämpningen*. Samma typ av fel fanns inte flera i Text 1.

- (16) Vieraslajit ovat alun perin [---] kuulumattomia... (Text 1)
 Främmande arter hör inte ursprungligen... (Övers. 1)
 Främmande arter hör ursprungligen inte... (Sv. 1)
- (17) ...vieraslajien vallatessa jatkuvasti... (Text.1)
 ...när främmande arter ockuperar hela tiden... (Övers. 1)
 ...när främmande arter hela tiden ockuperar... (Sv. 1)

Ex. 16 visar feltyp 12. fel ordföljd inom huvudkategorin grammatiska fel. I exemplet har *inte* placerats på fel ställe i satsen eftersom adverbet måste placeras före negation i

huvudsatsen. Helt likadana fel finns i Text 1 sammanlagt två stycken. I ex. 17 är det också frågan om feltyp 12. fel ordföljd, då uttrycket *hela tiden* har placerats fel. Tidsuttrycket *hela tiden* borde placeras i bisatsen före predikat efter subjektet. (Fiilin & Hakala 1998: 131, 137)

- (18) ...että siitä muodostuu pysyvä kanta. (Text 1)
 ...att detta kan ge upphov till ett permanent bestånd. (Övers. 1)
 ...att den kan ge upphov till ett permanent bestånd. (Sv. 1)

Ex. 18 visar fel av typ 15. koherensfel från huvudkategorin standardfel. Finska ordet *siitä* syftar till ordet *eläinlajia*. Fel pronomen beror på att *detta* i översättningen måste syfta till djurarten i texten, då rätta översättningen till syftningen skulle ha varit *den*.

3.2 Text 2: Vattentillstånd

Text 2 består av två delar. Första delen berättar allmänt om vattentillstånden i Finland och den andra delen närmare om tillstånden i Södra Finland. Text 1 hette på finska *Vesistöjen korkeudet ja virtaamat* och fick slutligen rubriken *Vattenstånd och vattenföringar i vattendrag*. Text 2 är den enda av avhandlingens tre texter som har en parallelltext som hjälpmaterial vid översättning.

Tabell 5. Ord i uppgift 2

Text 2	Övers. 2	Sv. 2
229	379	377

Tabell 5 visar ord i olika skeden av översättning av Text 2. Texten på finska (Text 2) innehåller 229 ord medan första versionen av översättningen (Övers. 2) har 379 ord. Slutliga översättningen innehåller 377 ord. Jämfört med andra texterna har Text 2 färre ord jämfört med Text 1, men mera jämfört med Text 3.

Tabell 6. Feltyper i Övers. 2. *Vattenstånd och vattenföringar i vattendrag*

Feltyper	Fel i Övers. 2.
Formfel	
2. rättskrivningsfel	1
Lexikala fel	
4. fel ordval	1
6. formar ord fel t.ex. böjning av ett annat ord	5
Grammatiska fel	
9. speciesfel	4
11. stilistiska fel	1
12. fel ordföljd	2
14. fel i infinitiv	1
Sammanlagt	15

Tabell 6 visar fel i Övers. 2. Sammanlagt mest fel i huvudkategorierna har gjorts i *grammatiska fel* och minst i *formfel*. Mest fel (5 fel) i underkategorierna har gjorts av feltyp 6. *formar ord fel t.ex. böjning av ett annat ord* inom huvudkategorin *lexikala fel*. Minst fel (ett fel) har gjorts inom underkategorierna 2. *rättskrivningsfel*, 4. *fel ordval* och 11. *stilistiska fel*. Dessa hör till huvudkategorierna *formfel*, *lexikala fel* och *grammatiska fel*. I Övers. 2 har det gjorts fel i 7 underkategorier av 19.

- (19) ...kastelleet maaperää ja paikoin... (Text 2)
 ...vätt marken och och ställvis... (Övers. 2)
 ...vätt marken och ställvis... (Sv. 2)

Ex. 19 visar ett slarvfel som kategoriseras till 2. rättskrivningsfel inom huvudkategorin *formfel*. Konjunktionen *och* har i misstag skrivits två gånger. I ex. 20 finns fel från underkategorierna 11. *stilistiska fel* av huvudkategorin *grammatiska fel*, 9. *speciesfel* och 14. *fel i infinitiv* båda inom huvudkategorin *grammatiska fel*. Det finska uttrycket *runsaita sateita* har översatts som *rikligt med regn* när en bättre uttryck vore *rikliga regn*. Korrigeringen kan sägas vara en stilistisk sak eftersom båda alternativen är språkligt sett korrekta. I andra felet är det frågan om fel i *species* då obestämd form *vattenflöden* ändras till bestämd form *vattenflödena*. Tredje felet har att göra med infinitiv då verbet *höjer* ändras från aktiv presens till s-passiv *höjs*.

- (20) Tarvitaan runsaita sateita ennen kuin virtaamat nousevat merkittävästi.
(Text 2)
Det behövs rikligt med regn före vattenflöden höjer betydligt. (Övers. 2)
Det behövs rikliga regn före vattenflödena höjs betydligt. (Sv. 2)
- (21) ...ajankohtaan nähden keskimääräisellä tai sitä alemmalla tasolla.
(Text 2)
...vara på samma nivå eller lägre än genomsnittet för tidpunkten.
(Övers. 2)
...vara på samma nivå eller lägre än genomsnittligt för tidpunkten.
(Sv. 2)

Exakt likadana fel som i ex. 21 uppstår fem gånger i materialet. I det här exemplet som i exempel 20 är det egentligen inte frågan om direkta fel utan ett alternativt sätt att uttrycka sig. Ändringen i ex. 21 kategoriseras till grupp 6. formar ord fel t.ex. böjning av ett annat ord av huvudkategorin lexikala fel. I alla fem fall är ordvalet *genomsittet* och korrigerat till *genomsnittligt*. Detta är en stilistisk sak och båda alternativen kan användas och är rätt. En gång i Text 2 har ett likadant uttryck översatts på det sättet som översättarna velat: *keskimääräisellä tasolla, på genomsnittlig nivå*. I ex. 22 dyker upp speciesfelen (från huvudkategorin grammatiska fel) med *vattennivå* som i stället för obestämd pluralis borde skrivas i bestämd form då man pratar om vattennivåer i vissa bestämda vatten.

- (22) Längelmäveden ja Tarjanteen pinnat... (Text 2)
Vattennivåer i Längelmävesi och Tarjanne... (Övers. 2)
Vattennivåerna i Längelmävesi och Tarjanne... (Sv. 2)
- (23) ...ovat laskussa ja ne ovat tavanomaista alempana... (Text 2)
...håller på och sjunker och är lägre än genomsnittligt... (Övers. 2)
...håller på och sjunker. De är lägre än genomsnittligt... (Sv. 2)
- (24) ...mutta isompien jokien virtaamat tuskin nousevat niiden myötä merkittävästi. (Text 2)
...men större åarnas avrinningar knappast stiger avsevärt. (Övers. 2)
...men större åarnas avrinningar stiger knappast avsevärt. (Sv. 2)

Ex. 23 visar fel av typ 11. stilistiska fel från huvudkategorin grammatiska fel. En längre mening har delats in i flera för att bättra läsbarheten samt språkriktigheten. Pronomenet *de* börjar en ny mening och syftar till subjektet i den föregående meningen. På finska

har man använt *ne* som står för *de*, men ändå fortsatt meningen utan punkt där emellan. I ex. 24 är felet av typ 12. fel ordföljd. *Knappast* har placerats före predikatet även om dess plats är först efter predikaten, detta pga. ordföljden i bisatsen. (Fiilin & Hakala 1998: 137)

3.3 Text 3: Algöversikt

Tredje texten handlar om algsituationen i Västra Finland. Algrapporten publiceras på nätet en gång i veckan. I översättning av Text 3 tipsades jag att jag kunde jämföra min översättning med parallella texter publicerade tidigare under sommaren. Text 3 heter *Valtakunnallinen levätilannekatsaus* och översättningen fick rubriken *Riksomfattande algöversikt*.

Tabell 7. Ord i uppgift 3

Text 3	Övers. 3	Sv. 3
209	298	306

I tabell 7 visas ord i olika skeden av översättning av Text 3. Originaltexten (Text 3) innehåller 209 ord, Övers. 3 har 298 ord och Sv. 3 har 306 ord. I alla skeden har tredje texten färre ord jämfört med Text 1 och Text 2 och deras skeden under översättningsprocessen. Med tredje texten (Text 3) har skett största ändringen mellan andra (Övers. 3) och tredje (Sv. 3) skedet av översättningsprocessen. Skillnaderna mellan Övers. 1 och Sv. 1 samt Övers. 2 och Sv.2 har varit bara några ord. Orsaken till skillnaden i ordantal mellan Övers. 3 och Sv. 3 beror på fel i bestämda artiklar.

Tabell 8. Feltyper i Övers 3. *Riksomfattande algöversikt*

Feltyper	Fel i Övers. 3.
Formfel	
2. rättskrivningsfel	2
Lexikala fel	
4. fel ordval	3
7. prepositionsfel	1
Grammatiska fel	
9. speciesfel	6
12. fel ordföljd	1
Standardfel	
15. koherensfel (t.ex. fel pronomen, ologiska meningar, felaktiga konjunktioner)	1
Sammanlagt	14

I tabell 8 visas de kategorier där fel har gjorts vid översättning av Text 3. Av huvudkategorier har mest fel gjorts i *grammatiska fel*. Minst fel finns i huvudkategorin *standardfel*. I underkategorier har mest (6 fel) fel gjorts av typ 9. *speciesfel* som hör till huvudkategorin grammatiska fel och minst (ett fel) av feltyperna 7. *prepositionsfel*, 12. *fel ordföljd* och 15. *koherensfel* vilka hör till huvudkategorierna lexikala fel, grammatiska fel och standardfel. Allt som allt har fel gjorts i 6 kategorier av 19 i översättningen av Text 3.

- (25) etunimi.sukunimi@ymparisto.fi (Text 3)
 förnamn.efternamn@ymparisto.fi (Övers. 3)
 fornamn.efternamn@ymparisto.fi (Sv. 3)

Felet i ex. 25 kategoriseras till grupp 2. rättskrivningsfel inom huvudkategorin formfel. Då e-postadresser skrivs i den formen de används i nätet, kan man inte använda å, ä eller ö. I ex. 25 har det använts ö i *förnamn* då det borde ha ersättats med o, *fornamn*. Här har jag som översättare missat kontexten som var en e-postadress. Exakt likadana fel finns sammanlagt två stycken efter varann i slutet av Text 3.

- (26) Sinilevähavaintoja on tehty viimeviikkoista vähemmän... (Text 3)
 ...i insjövattnen har gjorts mindre observationer av blågröna alger än veckan innan. (Övers. 3)
 ...i insjövattnen har det gjorts färre observationer av blågröna alger än veckan innan. (Sv. 3)
- (27) Pintaveden lämpötila... (Text 3)
 Temperaturen på ytvattnen... (Övers. 3)
 Ytvattentemperaturen... (Sv. 3)

Ex. 26 har fel i underkategorin 4. fel ordval vilket är från huvudkategorin lexikala fel. Ett likadant fel har rättats två gånger i Text 3. I båda fallen har jag använt komparativformen *mindre* i stället för *färre*. I samma exempel finns också en annan feltyp 15. koherensfel av huvudkategorin standardfel. Pronomen *det* fungerar som ett subjekt och har glömts bort i Övers. 3. I ex. 27 är det också fråga om 4. fel ordval, då *pintaveden lämpötila* var översatt som tre ord även om det kunde i svenskan ha översatt bara med ett sammansatt ord, *ytvattentemperaturen*. Kuhanen (1998: 77) har liknande exempel av genitiv som kan skrivas med hjälp av en preposition eller ihop t.ex. *importen av bilar* kan också skrivas *bilimport* eller *transporten av varor* kan skrivas *transportvaror*.

- (28) Levää on edelleen kohtalaisia määriä... (Text 3)
 Alger finns ännu måttliga mängder... (Övers. 3)
 Alger finns ännu i måttliga mängder... (Sv. 3)

I ex. 28 finns 7. prepositionsfel av huvudkategorin lexikala fel. Finska uttrycket *kohtalaisia määriä* har översatts direkt till *måttliga mängder*, men rätta sättet att översätta uttrycket skulle ha varit med hjälp av en preposition, *i måttliga mängder*. I Text 3 finns inte flera prepositionsfel.

- (29) Sinilevien pintakukinnat... (Text 3)
 Blågröna algers ytblomning... (Övers. 3)
 De blågröna algernas ytblomning... (Sv. 3)
- (30) ...Saaristomeren eteläosissa... (Text 3)
 ...södra delar av Skärgårdshavet... (Övers. 3)
 ...de södra delarna av Skärgårdshavet... (Sv. 3)

Ex. 29 och 30 har båda feltypen 9. speciesfel av huvudkategorin grammatiska fel. I ex. 30 borde det användas bestämd form i översättning av finska uttrycket *sinilevien*. I Övers. 3 har det använts obestämd pluralis, *blågröna algers*, i stället för bestämd pluralis, *de blågröna algernas*. I ex. 30 är det samma som med ex. 29, finska uttrycket *eteläosissa* har översatts som *södra delar* i obestämd pluralis, då det borde översättas i bestämd pluralis, *de södra delarna* eftersom det är frågan om ett avgränsat område.

- (31) Järvien sinilevätilanne on ajankohtaan nähden selvästi tavanomaista parempi. (Text 3)
 Algläget i insjövattnen är för tidpunkten bättre än normalt. (Övers. 3)
 Algläget i insjövattnen är bättre än normalt för tidpunkten. (Sv. 3)

Typ av fel i ex. 31 är 12. fel ordföljd. Den hör till huvudkategorin grammatiska fel. Tidsuttrycket *för tidpunkten* måste flyttas till slutet av satsen eftersom uttrycken för tid, sätt och rum placeras sist i huvudsatsen. (Fiilin & Hakala 1998: 131)

3.4 Sammanfattning

I alla tre texter förändrades antal ord efter första skedet (Text 1, 2 och 3) till översättningen (Övers. 1, 2, och 3) vilket ännu korrigerades av professionella översättare. Till korrigerade versionerna av översättningarna minskades antalet ord mellan Övers. 1 och Sv. 1 samt Övers. 2 och Sv. 2 med två ord. Mellan Övers. 3 och Sv. 3 ökade ordantalet med åtta ord. Orsaken till större förändring i ordantalet i tredje översättningen (Sv. 3) beror på bortglömda bestämda artiklar från Övers. 3 till Sv. 3. Texttypen som Text 3 representerar är en veckovis publicerad rapport vars text kan leva och omformas, medan första översättningarna (Sv. 1 och Sv. 2) består av längre meningar och stycken med nära ordagrann översättning.

Juurakko (1996: 20) skriver att finska språket inte har jämfört med svenska språket ett motsvarigt system när det gäller prepositioner. Stora skillnader mellan originaltexten på finska (Text 1, 2, 3) och översättningen på svenska (Övers. 1, 2, 3) beror delvis på detta. Delvis därför att det inte är den enda orsaken till skillnaderna i antal ord. Det att

ordmängden förändras mycket till slutliga översättningen (Sv. 1, 2, 3) från första versionen av översättningen (Övers. 1, 2, 3) kan bero på svenska språkets byggnad var flera ord beskrivs i finskan med ett enda ord och syns ofta i finska ordets kasusböjning.

Tabell 9. Statistik om översättningarna

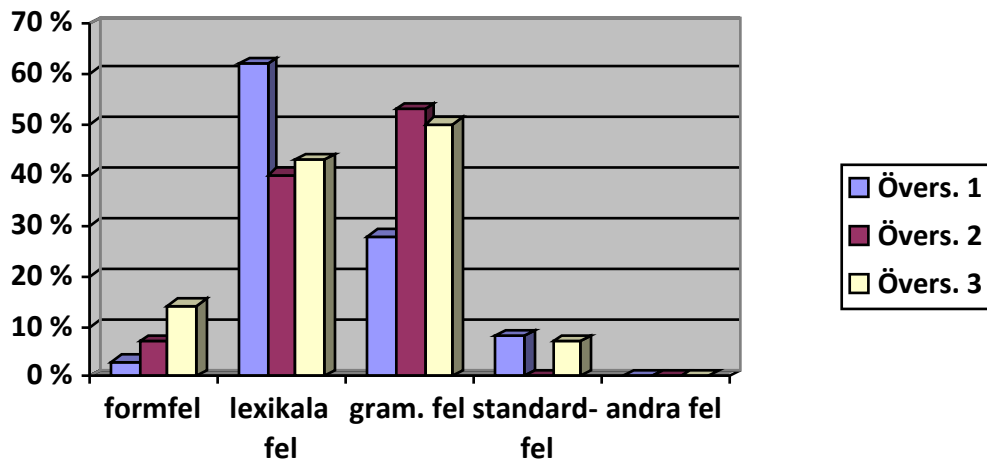
Statistik	Övers. 1	Övers. 2	Övers. 3
Ord i översättningen	367	379	298
Fel i översättningen	39	15	14
Mest fel inom huvud-kategorier	lexikala fel (62 %)	grammatiska fel (53 %)	grammatiska fel (50 %)
Minst fel inom huvud-kategorier	formfel (3 %)	formfel (7 %)	standardfel (7 %)
Mest fel inom under-kategorier	4. fel ordval (36 %)	6. formar ord fel t.ex. böjning av ett annat ord (33 %)	9. speciesfel (43 %)
Minst fel inom under-kategorier	2. rättskrivningsfel, 10. kasusfel 14. fel i infinitiv (3 %)	2. rättskrivningsfel, 4. fel ordval, 11. stilistiska fel, 14. fel i infinitiv (7 %)	7. prepositionsfel, 12. fel ordföljd, 15. koherensfel (7 %)

Huvudkategorierna i kategoriseringen av fel var: formfel, lexikala fel, grammatiska fel, standardfel och andra fel. Övers. 1 innehåller 367 ord och 39 fel. Mest fel hade gjorts i huvudkategorin lexikala fel, 62 %, av felen. Som följande grammatiska fel med 28 %, standardfel 8 % och formfel 3 %. Av 5 huvudkategorier gjordes fel i 4 av dem. I 19 underkategorier gjordes i Övers. 1 fel i 8 av dem (42 %). Mest av fel (36 %) i en underkategori har gjorts i feltyp 4. *fel ordval*, vilket hör till huvudkategorin lexikala fel. I Övers. 1 har fel gjorts också i följande underkategorier: 26 % av felen i feltyp 7. *prepositionsfel* av huvudkategorin lexikala fel, 13 % i feltyp 9. *speciesfel* av huvudkategorin grammatiska fel, 10 % i feltyp 12. *fel ordföljd* av huvudkategorin grammatiska fel och 8 % i feltyp 15. *koherensfel* av huvudkategorin standardfel. Minst

fel, 3 %, har jag gjorts i feltyperna 2. *rättskrivningsfel*, 10. *kasusfel* och 14. *fel i infinitiv* vilka hör till huvudkategorierna formfel och grammatiska fel.

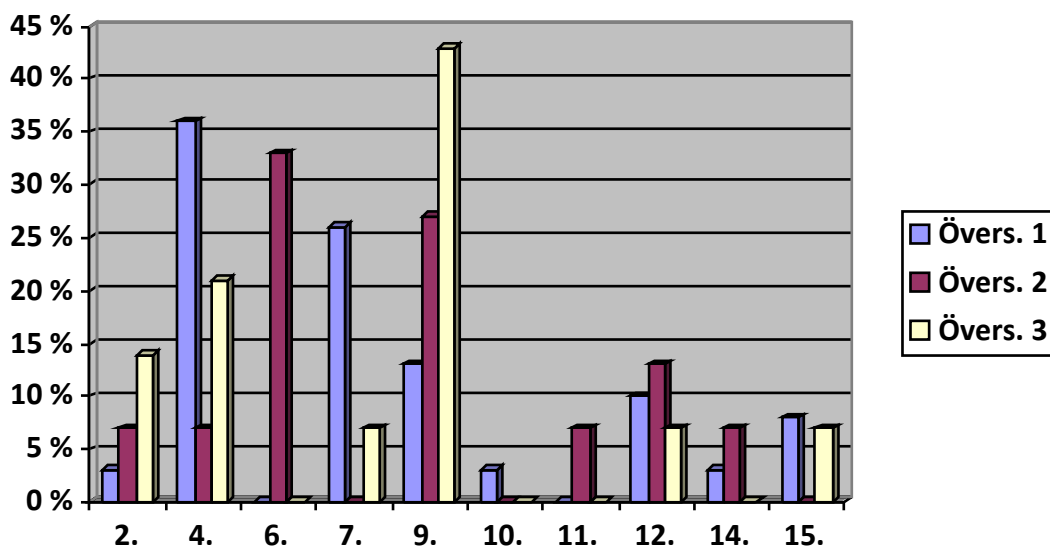
Övers. 2 innehåller 379 ord och 15 fel. Mest fel hade gjorts i huvudkategorin grammatiska fel, 53 % av felen. Som följande lexikala fel 40 % och formfel 7 %. Av 5 huvudkategorier gjordes fel i 3 av dem och av deras 19 underkategorier gjordes fel i 7 av dem (37 %). Mest fel (33 %) i underkategorierna har gjorts av feltyp 6. *formar ord fel t.ex. böjning av ett annat ord* av huvudkategorin lexikala fel. I Övers. 2 har fel gjorts också i de följande underkategorierna: 27 % av felen i feltyp 9. *speciesfel* av huvudkategorin grammatiska fel, 13 % i feltyp 12. *fel ordföljd* av huvudkategorin grammatiska fel och minst, 7 %, i underkategorierna 2. *rättskrivningsfel* av huvudkategorin formfel, 4. *fel ordval* av huvudkategorin lexikala fel samt i feltyperna 11. *stilistiska fel* och 14. *fel i infinitiv* båda från huvudkategorin grammatiska fel.

Övers. 3 innehåller 298 ord och 14 fel. Mest fel gjordes i huvudkategorin grammatiska fel, 50 % av felen. Som följande lexikala fel 43 %, formfel 14 % och standardfel 7 %. Av 5 huvudkategorier gjordes fel i 4 av dem och av deras 19 underkategorier gjordes fel i 6 av dem (32 %). I underkategorier har mest (43 %) fel gjorts av typ 9. *speciesfel* som hör till huvudkategorin grammatiska fel. I Övers. 3 har fel också gjorts i följande underkategorier: 21 % av felen i feltyp 4. *fel ordval* av huvudkategorin lexikala fel och 14 % i feltyperna 2. *rättskrivningsfel* av huvudkategorin formfel. Minst, 7 %, av felen i feltyperna 7. *prepositionsfel*, 12. *fel ordföljd* och 15. *koherensfel* vilka hör till huvudkategorierna lexikala fel, grammatiska fel och standardfel.

Figur 4. Fel inom huvudkategorierna i översättningarna

Figur 4 visar felen i huvudkategorierna. Det syns klart att jag som översättare har vissa svagheter inom huvudkategorierna lexikala och grammatiska fel. I Övers. 1 finns mest fel inom lexikala fel medan i Övers. 2 och Övers. 3 inom grammatiska fel. I varje översättning har gjorts några fel också inom formfel. Inom standardfel har jag gjort fel i Övers. 1 och Övers. 3 men inte i Övers. 2. Det finns också kategorier där det inte har gjorts några fel alls (t.ex. andra fel). I längre texter kunde tänkas finnas mera t.ex. standardfel då missförståelser och ologiska meningar kan tänkas vara vanliga. I kortare texter som mina tre översättningsuppgifter är de flesta felen gjorda i enstaka ord – fel ord för ett sammanhang eller speciesfel.

Figur 5. Fel inom numrerade underkategorierna i översättningarna

Parallelltexten som material syns inte speciellt i felmängder i Övers. 2 i figur 5. I underkategorierna inom lexikala fel (4, 6, 7) har gjorts mest fel i. Felen har blivit färre från Text 1 till Text 3 i huvudkategorierna men det syns inte klart med underkategorierna i figur 5. Även fel i de olika kategorierna har blivit färre. I Övers. 1 gjordes fel i åtta underkategorier och fyra huvudkategorier. I Övers. 2 gjordes fel i sju underkategorier och tre huvudkategorier. I Övers. 3 gjordes fel i sex underkategorier och fyra huvudkategorier.

En jämförelse mellan Övers. 1 och 2 visar att underkategorierna 7. prepositionsfel, 10. kasusfel och 15. koherensfel inte längre finns med. Av dessa uppstår 7. prepositionsfel och 15. koherensfel ännu i Övers. 3. I Övers. 2 dyker upp följande underkategorier som inte gjordes fel i Övers. 1: 6. böjningsfel och 11. stilistiska fel.

I jämförelse med Övers. 2 har Övers. 3 inte längre med 6. böjningsfel, 11. stilistiska fel eller 14. fel i infinitiv. Av dessa uppstod bara 14. fel i infinitiv i Övers. 1. I Övers. 3 dyker upp följande underkategorier som inte gjordes i Övers. 2 i 7. prepositionsfel och 15. koherensfel som redan fanns i felkategoriseringen av Övers. 1.

4 ENKÄTUNDERSÖKNING FÖR STUDENTER

I enkätundersökning deltog informanter från två grupper. En del har anmält sig till studenternas egen översättningstjänst av språkstuderandens ämnesförening *Övertäjät*. 2 av 15 studenter från översättningstjänsten svarade på enkäten våren 2010. Under våren 2011 svarade ännu en student på enkäten och då hade tjänsten 16 namn på sin översättarlista med språkparet finska-svenska, varav 5 namn var nya jämfört med våren 2010. Fyra studenter hade avgått från tjänsten efter våren 2010. Efter flera påminnelser fick jag således sammanlagt 3 svar av 18 möjliga, då svarprocenten blev 17 %.

Under våren 2011 skickades enkäten också till en studentgrupp som deltog i kursen *Översättningsseminarium*. Av fem deltagare svarade tre på enkätfrågorna. Därtill svarade lektor Jaana Puskala (2011), som är ansvarig för undervisningen på seminariet, på 10 frågor om seminariet. Svarsprocenten för informanterna på kursen *Översättningsseminarium* var 60 %. Svarsprocenten av båda två informantgrupperna med 6 informanter av 23, är 26 %.

Båda grupperna har fått en enkät som utarbetats för gruppen. Största delen av frågorna är likadana i båda enkäterna. Jag kommer att koncentrera mig på de frågor som är samma i båda enkäterna. De övriga frågorna och dess svar används som stöd till andra svar vid behov.

4.1 Bakgrundsinformation

I början av enkäten samlas relevant information av informanterna: kön, ålder, modersmål, huvudämne, biämne och när de inledde sina studier vid Vasa universitet. Svaren har samlats i tabellen nedan (tabell 10). På enkäten svarade sammanlagt 6 personer. Även om få studenter svarade procentuellt finns ändå båda könen presenterade bland de som svarat. Av de 6 som svarat är 4 kvinnor och 2 män. Kvinnorna var 23, 25 och 54 år gamla och männen var 23 och 42 år.

Tabell 10. Fråga 1. Bakgrundsinformation

Fråga	Svar
Kön	4 kvinnor 2 män
Ålder	kvinnor 23, 25, 54 män 23, 42
Modersmål	4 finska 2 svenska
Huvudämne	2 modern finska 4 svenska
Biämen	2 flerspråkighet, 2 finska, 1 interkulturell kommunikation, 1 nordiska språk, 2 svenska, 1 pedagogik, 1 tolkning
År studierna inledde vid Vasa universitet	2003 (1) 2004 (1) 2007 (3) 2008 (1)

Fyra av sex har finska och två svenska som modersmål, båda modersmålen är således representerade. Studenterna har två huvudämnen: modern finska och svenska och de läser flera biämen: finska, flerspråkighet, interkulturell kommunikation, nordiska språk, pedagogik, svenska och tolkning. Alla informanter har inlett sina studier vid Vasa universitet inom fem år dvs. 2003–2008.

4.2 Översättningserfarenhet och användning av hjälpmedel

Alla informanter (6) har svarat att de använder språkparet finska-svenska båda vägarna när de översätter. En berättade också att han har översatt från engelska till svenska. Alla informanter har svenska och finska inom sina huvud- och biämen, vilket förklarar språkvalen.

I enkätens fjärde fråga frågades hur långa översättningar informanterna har arbetat med. Kortaste översättningarna var från en halv sida till en sida och längsta från fyra sidor till ca 60 sidor. Mellan längsta översättningar kan man se en stor variation redan bland sex informanter. De som har översatt längre texter är troligen informanter som är medlemmar i Vasa universitetets översättningstjänst, där det kan finnas möjligheter till längre översättningar. Ca 60 sidor skulle nämligen vara för lång översättningsuppgift på vilken som helst kurs vid Vasa universitet.

I sjuttonde frågan undrades hur studierna vid Vasa universitet har stött översättningsarbetet. Informanterna svarar att de har lärt sig att använda elektroniska verktyg. De känner sig ha fått en bra kännedom om två språk och samtidigt om två kulturer. Informanterna skriver hur bra det är nu när det är möjligt att kunna lägga examen för auktoriserade translatorer inom studierna. Gästföreläsningarna har fått mycket positiva kommentarer, samt kurserna som ger bättre kunskaper i grammatik. Översättningskurser har varit nyttiga med tanke på övningar på andra kurser och arbetslivet i framtiden. Informanterna anser att de inte kunnat skriva lika bra texter om de inte studerat vid Vasa universitet.

I fråga 20 frågades om någon annan än läraren eller arbetsgivaren har någon gång korrigerat informanternas översättningar. Och om så, vem har det då varit. En av sex informanter skriver att de texter som han översatt från engelska till svenska har korrekturlästs av en person med svenska som modersmål och kunskap inom branschen texten handlade om.

I femte frågan undrades hurdana texter informanterna har översatt utanför sina studier och hurdana uppdrag de fått av översättningstjänsten. Tre av sex hade erfarenheter av översättning utanför universitetet. Dessa tre har arbetat med föredragningslistor, cirkulär, brev, artiklar till tidskrifter, verksamhetsberättelser och seminarierepresentationer. Alla tre som har översatt texter utanför universitetsstudierna har tillsammans mångsidiga samt omfattande översättningserfarenheter.

I fjortonde frågan tillfrågades hurdana texter informanterna helst översätter. En av sex visste inte hurdana texter han helst skulle vilja översätta, men fem av sex har berättat om sina favoritteman. Exempelen 32, 33, 34, 35, 36 och 37 visar hur informanter svarade till den fjortonde frågan.

- (32) Helst skulle jag översätta texter från svenska till finska, lagom krävande texter från olika områden.
- (33) Jag tycker att den text som jag översatt under seminariet är en sådan text som jag tycker om att översätta.
- (34) Texter som har ett tema som intresserar mig t.ex. hälsa och mat.
- (35) Jag har inte ännu tagit mot några översättningsuppdrag. Därför vet jag inte.
- (36) lag och förvaltning
- (37) Texter som handlar om brand- och räddningsbranschen.

En del informanter kan redan ha tagit arbetsuppgifter inom översättningsbranschen, därför frågades i nionde frågan om de använder skattekort då de tar emot uppdrag eller om de redan har grundat ett eget företag dvs. företagsnamn. Tre av sex svarar att de arbetar med skattekort och en har ett eget företag. Informanten som svarat ha ett eget företag arbetar ibland också med skattekort. Tre informanter av sex har lämnat frågan tom vilket troligen beror på det att de inte har tagit uppdrag utanför universitetsstudierna.

De informanter som svarat att de använder skattekort eller ett eget företagsnamn har också fått svara på en tilläggsfråga, där det undrades om arbetsgivaren någonsin har tyckt att användning av skattekort eller företagsnamn vid belöningen vore bättre. Två av sex har svarat på frågan, medan fyra informanter har lämnat frågan tom. Två informanter har kommenterat på frågan att å ena sidan är ett eget företag ett bättre val eftersom det är förmånligare för kunden. Då slipper kunden lagstadgade arbetsgivaravgifterna. Å andra sida är det lättare för en student att arbeta med skattekort.

Informanterna hade inte fått några direkta kommentarer av arbetsgivaren om det belönings sättet de använder.

I sjunde frågan undrades hurdan hjälp informanterna vanligen behöver då de översätter. Översättning av termer angavs vara någonting man behövde hjälp med. Att kunna använda rätt ord eller uttryck i rätt sammanhang på ett annat språk är svårt. Informanterna berättar att de funderar också mycket på hur mycket källtexten får förändras då den översätts till målspråket. Det är en sak de vill gärna fråga av dem som är mera erfarna i översättning. Om det är möjligt vill informanterna få feedback på sin översättning före den är färdig. De vill veta om stilen är rätt och hurdana saker man gör fel i. Samma är inte möjligt i arbetslivet då det är svårare att få mycket feedback, speciellt mitt i översättandet.

Informanterna tillfrågades i åttonde frågan hurdana hjälpmedel de använder medan de arbetar. Fem av sex har svarat att de använder tryckta ordböcker då de översätter. Lika populära enligt enkäten är också elektroniska ordböcker som fem av sex har svarat använda som hjälpmedel. Textkorporusar har inte vunnit bifall bland informanterna. Bara två av sex har svarat använda dem. Lika få använder termbanker som kan hjälpa tidsmässigt om texterna är likadana, då man inte behöver söka efter samma ord eller uttryck. Teknikens popularitet syns i alternativet att använda internet som hjälpmedel, som fem av sex av informanterna använder. Informanterna har också fått berätta om andra hjälpmedel de använder. Då har det nämnts parallelltexter och böcker av själva temat texten handlar om.

Som resultaten i ordboksanvändning hos studenter och professionella översättare i Pilkes undersökning visar, använder studenter helst tryckta ordböcker. En naturlig förklaring till det enligt Pilke är att studenterna behöver ordböcker som språkligt stöd när de ännu lär sig språket. Översättarna däremot arbetar med ekvivalensproblem. Resultaten visar att ordböckerna inte fyller samma behov för båda informantgrupperna i denna undersökning. (Pilke 2008: 149)

I min avhandling har informanterna svarat att de behöver mest hjälp med översättning av termer. Det är inte alltid klart vilken term som ska användas i vilket sammanhang. De flesta av informanterna (fem av sex) svarar sig använda mest tryckta ordböcker men elektroniska ordböcker och internet får lika stora svarsprocent. Informanternas svar i min enkät liknar resultatet av Pilkes undersökning. Elektroniska ordböckernas utveckling och snabbhet kan i framtiden bidra till att de blir mera populära än tryckta ordböckerna.

4.3 Självvärdering av feltyper i översättningar

I elfte frågan undrades vad informanterna ansåg vara bästa och sämsta i översättningstjänsten eller Översättningsseminariet. Två av tre informanter från översättningstjänsten svarade på frågan (exempel 38 och 39) Som dåliga sidor har informanterna inte kommit på någonting. En säger sig ha för litet erfarenhet av översättningstjänsten för att kunna svara på denna fråga.

(38) Att en sådan finns. Det är viktigt att ha en möjlighet att få översättningsuppdrag då man ännu studerar.

(39) Förenar människor som håller på med samma sak.

Av informanter på kursen *Översättningsseminarium* svarade alla tre på elfte frågan. Bäst i Översättningsseminariet är att man lär sig mer av översättning och kontrastiv grammatik. Man lär sig vara kritisk då man läser en översättning och lärde hurdana aspekter man bör fästa avseende vid då man översätter en text. Kursen gav också en bra bild på översättarens arbete. Att man fick själv välja texten fick beröm och opponeringen upplevdes som en nyttig uppgift. Som dåliga sidor i Översättningsseminariet ansågs vara brist på feedback på texten före den var färdig samt arbetsmängden.

Under min egen arbetspraktik fick jag ju feedback efter att översatt texten färdigt. Sedan korrigerade jag texten före den publicerades till det behovet den var menad till.

Korrigeringen av felen eller givna alternativen i texten fungerade som den mest lärande delen i översättningsprocessen då jag lärde någonting nytt. På kursen *Översättningsseminarium* är studenternas texter längre än mina texter under praktiken och feedback fås litet redan i början då man lämnar in en sida för kommentarer. Korrigeringar vid seminariet görs enligt opponeringen och lärarens kommentarer varefter läraren godkänner korrigerade översättningen. Till studenten som översätter känns översättningsarbetet under seminariet säkert vara en lång process. Speciellt om det framkommer svårigheter med någonting som upprepas i texten flera gånger. Möjligheten att få feedback i mitten av en översättning är sällan möjligt och någonting översättaren måste lära sig leva med.

I nittode frågan skulle informanterna kryssa för de färdigt kategoriserade felen som de antar sig oftast göra. Det finns några grupper som har lämnats bort jämfört med tabell 2. Skillnaden mellan tabellerna beror på att en del av informanterna har kontaktats via översättningstjänsten, då de översätter båda vägarna inom språkparet finska-svenska. Andra delen av informanterna är studenter på kursen *Översättningsseminarium* och översätter under kursen en längre text från svenska till finska, då alla delar av kategoriseringen inte är relevanta. Följande feltyper har lämnats bort i följande kategorisering: 7. prepositionsfel, 12. fel ordföljd och 13. artikelfel. Dessa typer uppstår inte i informanternas finska och därför är de bortlämnade i enkäten för informanter.

Tabell 11. Informanternas enkätsvar av de feltyper de gör i sina översättningar

Feltyper	Antal informanter svarat göra detta fel
Formfel	
1. kommateringsfel	4
2. rättskrivningsfel	2
3. formuleringsfel	
Lexikala fel	
4. fel ordval	4
5. använder ord som inte finns	1
6. formar ord fel t.ex. böjning av ett annat ord	1
Grammatiska fel	
8. fel tidsform	2
9. speciesfel	2
10. kasusfel	
11. stilistiska fel	3
14. fel i infinitiv	1
Standardfel	
15. koherensfel (t.ex. fel pronomen, ologiska meningar, felaktiga konjunktioner)	
16. missförstår texten, översätter fel	4
17. förstår inte sammanhanget rätt (t.ex. ordagrann översättning av en dikt)	1
Andra fel	
18. översätter fel idiomatiska uttryck	
19. översätter någonting fel pga. bristande kulturkännedom	1

Det finns feltyper som informanterna inte har kryssat för: 3. *formuleringsfel*, 10. *kasusfel*, 15. *koherensfel* och 18. *översätter fel idiomatiska uttryck*. De flesta av informanterna svarar att de gör fel i *kommatering* (1.), *ordval* (4.), *missförståelse av texten*, *översätter fel* (16.). Hälften gör *stilistiska fel* (10.). Några (2) informanter gör fel i *rättskrivning* (2.), *tidsformer* (7.) och *species* (8.). Bara någon av informanterna (1) har gjort fel som *användning av ord som inte finns* (5.), *formar ord fel t.ex. böjning av ett annat ord* (6.), *fel i infinitiv* (14.), *förstår inte sammanhanget rätt (t.ex. ordagrann översättning av en dikt)* (17.) och *översätter någonting fel pga. bristande kulturkännedom* (19.). Ingen av feltyperna har sex svar.

4.4 Översättning som yrke

I femtonde frågan ville jag veta om studenterna ville bli översättare i framtiden. Tre av sex svarar direkt *ja* och en vill översätta som bisyssla. En av informanterna tänker ännu på branschen och svarar *kanske*. Bara en informant har inte tänkt arbeta med översättningar i framtiden efter studierna.

I fråga 16 fick informanterna berätta om de har sökt praktikantplats inom översättningsbranschen. En av sex har sökt praktikantplats, men kommenterar sitt svar med att platser finns få och de är svåra att få då modersmålet är finska. Fyra av sex har inte sökt en praktikantplats och en av informanterna har lämnat frågan osvarad. Jag ville även veta om informanterna ändå tänkt söka en praktikantplats i framtiden. Tre av sex har tänkt söka. En av informanterna berättar att han har tagit översättningsuppdrag som kanslist redan i ca 10 år.

4.5 Sammanfattning

Informanterna är alla studenter vid Vasa universitet. De är både kvinnor och män av ålder 23–54. Fyra av sex informanter har finska som modersmål och resten (2) har svenska som modersmål. De har jobbat med översättningar på en halv sida till ca 60 sidor. Tre av sex informanter har erfarenheter om översättning utanför Vasa universitet. Tre av sex arbetar med skattekort, men en informant säger sig också använda företagsnamnet vid översättningsuppdrag. I översättning behövs mest hjälp med termer, uttryck och förvarande av källtextens stil.

Fem av sex informanter säger sig använda tryckta ordböcker som hjälpmedel i översättning. Lika många använder också elektroniska ordböcker och internet. Textkorpora och termbanker använder två av sex. Parallelltexter och böcker om temat har listats som övriga hjälpmedel utanför svarsalternativen. Helst vill informanter översätta lagom krävande texter inom lag och förvaltning, mat och hälsa samt brand- och räddningsbranschen.

Av sex informanter vill tre bli översättare i framtiden efter studierna. En av informanterna vill översätta som bisyssla och en informant funderar ännu på framtiden och kan inte svara. En av informanterna vet redan nu att översättning inte hör till ens framtid. Tre av sex har tänkt söka praktikantplats inom översättningsbranschen och en av dem har redan en gång sökt. Informanterna anser både översättningstjänsten och Översättningsseminariet ge bra kunskap och erfarenheter till framtiden.

Informanterna säger sig göra fel i alla 5 huvudkategorier och av de 16 underkategorierna gör de fel i 13 av dem. Tre av underkategorierna har tagits bort jämfört med Göpferichs kategorisering som använts i analys av tre översättningar i avhandlingens första del (jfr tabellerna 2 och 11). Informanterna gör mest fel enligt sin egen åsikt i huvudkategorin grammatiska fel. Som följande gör informanterna fel av huvudkategorierna formfel, lexikala fel och standardfel. I andra fel säger sig informanterna göra minst fel. Mina tidigare antaganden om att studenterna skulle svara ha svårigheter med förmedling av rätt information stämmer eftersom fyra av sex informanter har svarat göra fel i underkategorin 16. missförstår texten, översätter fel.

När resultaten av mina tre översättningar jämförs med informanternas åsikter av deras egna fel i översättning ser man vissa likheter. Mest fel gjordes i båda fall i huvudkategorin grammatiska fel. Till skillnad mellan tre översättningar och informanternas svar, gjordes i tre översättningar fel i fyra av fem huvudkategorier. Medan informanterna svarar sig göra fel i alla huvudkategorier. Av underkategorier finns det i tre översättningar fel i 10 av underkategorier, när informanterna gör fel i 13 av dem. Informanterna hade tre underkategorier färre än vad i kategoriseringen av tre översättningar. Fel i både tre översättningar och bland informanter görs i följande underkategorier: 2. rättskrivning, 4. ordval, 6. böjning, 8. tidsform, 9. species och 11. stilistik. I tre översättningar görs fel bara i underkategorierna 10. kasusfel och 15. koherensfel, som inte dyker upp i informanternas svar. I informanternas svar finns följande underkategorier som inte finns med i de fel som gjorts i tre översättningar: 1. kommateringsfel, 5. påhittade ord, 10. kasusfel, 14. fel i infinitiv, 16. missförstår texten, 17. retoriska fel och 19. fel pga. bristande på kulturkänedom.

Reslutaten av de två delanalyserna i min avhandling är inte direkt jämförbara, eftersom mina tre texter är översatta till svenska och hälften av informanterna svarade hurdana fel de känner sig göra då de översätter till finska. Hälften av informanterna svarade allmänt hurdana fel de gör vid översättning oberoende av målspråket. Svartalternativen till informanterna hade formats med tanke på översättning till finska, då tre alternativa underkategorier hade lämnats bort.

5 SLUTDISKUSSION

Lärande under min praktik var mycket beroende av mig själv – som inläring vanligen är beroende av en själv. Översättarna gav mig texterna med råd hur man kunde uppnå bästa resultaten dvs. nämnde nyttiga källor och gav namn på nätdordlistor som var specialiserade på de ämnesområden som originaltexten handlade om. Jag fick alltså flera goda råd vilket gjorde översättandet bekvämt och jag verkligen njöt av praktiken. Jag kan inte tänka att någonting kunde ha gjorts bättre med tanke på sättet översättningarna behandlades eftersom jag hade hela tiden möjlighet att fråga samt få hjälp och korrigeringsarna kunde alltid diskuteras igenom.

På förhand var jag av den åsikten att största delen av mina fel i de tre översättningarna gäller species. Ordval och prepositioner verkade också vara någonting som kunde förbättras. Fel i pronomen var den fjärde kategorin som jag på förhand tänkte skulle möjligen dyka upp bland felen. På förhand antogs den största orsaken till felen vara oerfarenhet av ordförrådet om miljön. Problem orsakades som jag redan på förhand anade ordval. I första texten hade jag av underkategorierna mest problem med ordval, species och prepositioner. I andra texten listades svårigheterna med ordval till de fyra underkategorierna som gjordes minst fel i. Mest fel gjordes i andra texten i species men också i böjning och ordföljd som inte hade väntats. I tredje texten uppstod det inga svårigheter med ordval och species.

Det verkar att jag själv ganska tydligt vet hurdana fel jag gör vilket gör övning av språket lättare då man har en begränsad mängd svårigheter. Då finns också goda möjligheter att genom övning bli bättre. Det fanns progress från första texten till den tredje. I första texten gjordes fel i åtta underkategorier, i andra texten i sju underkategorier och sedan i tredje texten i sex underkategorier.

Då jag fick mina texter under praktiken visste jag alltid var de skulle publiceras och därefter kunde jag tänka mig vem som läser dem. Alla tre översättningar som finns med i min avhandling har publicerats i nätet, på miljöcentralens nätsidor. Alla som är intresserade om de teman texterna handlar om kan läsa dem på nätet. Under min

översättningsprocess tänkte jag inte speciellt på mottagarna som kommer att läsa översättningen. Det som kändes viktigt var att förvara stämningen från originaltexten till översättningen.

I andra delen av min avhandling svarade 6 personer på enkäten då resultaten bör tolkas med en viss försiktighet. När informanterna frågades om de var nöjda med översättningstjänsten och Översättningsseminariet hade jag på förhand tänkt att de säkert är det. Informanterna tillfrågades också hurdan nytta de har av studierna vid Vasa universitet med tanke på framtiden. Alla möjligheterna universitetet bjuder ger säkert en bra bas för översättning i framtiden. På kursen *Översättningsseminariet* kan även fås mycket feedback på den egna översättningen. Tidigare hade jag trott att studenter skulle önska mera kurser inom översättningvetenskap men så var det inte. Nya möjligheten att ta examen för auktoriserade translatorer kan påverka i detta.

Informanterna hade inte mycket negativt att säga. Några informanter ansåg ha fått för litet feedback innan översättningen var färdig. Detta var oväntat, eftersom man i slutet av kursen då översättningen är färdig får feedback både av läraren och opponenter, vilket är mera än på någon kurs före detta. Samma informanter anser kursen också innehålla för mycket arbete. Kursen på 9 studiepoäng är dock en av de största en student avlägger i slutet av sina studier.

Med tanke på översättningsarbete i framtiden känns informanterna ha fått övning mest i sociala kunskaper då de måste vara i kontakt med andra studenter på Översättningsseminariet och med kunder då studenter arbetar för översättningstjänsten. Studenterna på båda informantgrupperna får öva på noggrannhet, ärlighet, exakthet och arbetande för en viss deadline. Medan lönebetalning, kundbetjäning, förhandling, lojalitet och tystnadsplikt är sådana saker som bara studenterna vid översättningstjänsten bekantar sig med. Viktigast är ju att veta hur man kan bli en bra översättare men också hur man kan bli bättre hela tiden. (jfr Vehmas-Lehto 2001: 35–39, Sorvali 1996: 8)

Hälften av informanterna vill bli översättare i framtiden. En informant vill översätta som bisyssla, en vet inte ännu hurdan roll översättning kommer att ha i hans framtid och

en av informanterna vet redan nu att översättning kommer inte vara en del av hans framtid. Ändå har bara en informant sökt en praktikantplats inom översättningsbranschen. Denna informant har ännu inte fått en praktikantplats men tänker ännu söka. Två andra informanter tänker också söka, men hälften har inte tänkt ens söka en plats. Detta är överraskande när bara en av informanterna inte har tänkt bli översättare i framtiden. *Översättningsseminarium* är ändå inte en obligatorisk kurs men ger möjligheten att testa studentens översättningskunskaper med tanke på möjlig framtid inom översättningbranschen. Alla kommer alltså inte att bli översättare direkt.

Ritva Leppihalme undervisar kurser i översättning på universitetsnivå. I sin artikel *Käännös eteenpäin: ajatuksia kääntämisen opettamisesta* funderar Leppihalme likadana saker som lektor Jaana Puskala från Vasa universitet i min intervju. Leppihalme skriver att en ung student i början av studierna tänker att en som undervisar vet allt om ämnet, i detta fall översättning. Sedan efter några år känner studenter sig ofta förvirriga när de förstår att någon garanterad visdom inte finns. Först i slutet av studierna formar studenter en egen uppfattning om branschen med hjälp av det de lärt sig genom studier och egna tankar. (Leppihalme 2001: 50, Puskala 2011)

Under lektioner inom översättning är det inte bara fråga om att ta fram en källtext och börja översätta den. Både Jaana Puskala och Ritva Leppihalme har velat få med genomgången av texten. En del informanter som svarat på mina enkätfrågor nämnde hur de lärt sig hurdana aspekter man måste fästa avseende vid. Leppihalme påpekar granskningen av texten innan översättandet börjar. Man måste fundera på vem som har översatt texten och varför, men också var den har publicerats och när. Målgruppen och syftet får inte heller glömmas. Sedan börjar man fundera på vem som behöver översättningen av källtexten och varför. Man ska alltså inte bara börja översätta genast man får texten, utan målgruppens behov måste tas hänsyn till. (Leppihalme 2001: 54, Puskala 2011) Som Karppinen och Pentinsaari (1999: 53) skriver i sin avhandling:

Mognad förekommer inte enbart som ett skede, utan den kan sammansmälta med de andra skeden i processen. Mognad innebär omedvetna handlingar som har blivit automatiserade.

Via övningar har jag lärt mig att grammatiska saker som species och prepositioner ännu kräver mera övning. Ordvalen känns också svåra men det måste övas genom att kunna tillägna nytt runtom sig och lära sig ord i sådana sammanhang som de används i. Den här avhandlingen har också varit en utmaning för mig att lära bättre svenska genom att skriva rik och informativ text med passande uttryck och ordval. Nu när högskolorelaterade utbildningen närmar sin slut kräver det initiativ i framtiden att öva och underhålla egna språkliga kunskaper. Genom att ha en kontinuerlig förhållande till svenska språket kan det bli ännu bättre.

Reslutaten i min avhandling kan fungera som stöd vid liknande undersökningar. Det finns mycket att tänka på då man börjar en översättningsuppgift, medan man översätter en text och innan översättningen är färdig.

LITTERATUR

- Bassnett, Susan (1995). *Teoksesta toiseen. Johdatus kirjallisuuden kääntämiseen*. Jyväskylä: Vastapaino.
- British Council (2011). Susan Bassnett [online]. [Citerat 5.7.2011]. Tillgänglig: <http://www.contemporarywriters.com/authors/?p=authC2D9C28A1123b1B723mUn17D7D53>
- Burman Satu-Mikaela (2011). Hej Satu. E-post till Tiia Jussila 17.08.2011.
- Chesterman, Andrew (2001). Kääntäminen teoriana. I: Oittinen, Riitta & Pirjo Mäkinen (red.). *Alussa oli käänös*. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy. 341–348.
- Fiilin, Ullamajja & Kristiina Hakala (1998). *Fullträff. Ruotsin kielioppi ja harjoituskirja*. Helsinki: Finn Lectura.
- Finlands översättar- och tolkförbund rf. (2010). Förbundet [online]. [Citerat 15.2.2010]. Tillgänglig: http://www.sktl.net/se_index.html
- Göpferich, Susanne (2009). *The translation of instructive texts from a cognitive perspective: Translation students and professionals compared* [PowerPoint-dior]. Århus: XVII European Symposium on Languages for Special Purposes, 17–21.8.2009. Hamburg.
- Helsingin yliopisto (2011). Käännöstiede [online]. [Citerat: 12.9.2011]. Tillgänglig: <http://www.ling.helsinki.fi/monako/opinnot/index.shtml>
- Iisa, Katariina & Aino Piehl (1992). *Virkakielestä kaikkien kieleen*. Helsinki: Valtion painatuskeskus.
- Ingo, Rune (1991). *Från källspråk till målspråk. Introduktion i översättningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.
- Jänis, Marja (2001). Kääntämisen laatu. I: Oittinen, Riitta & Pirjo Mäkinen (red.). *Alussa oli käänös*. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy. 67–82.
- Juurakko, Taina (1996). *Prepositioner i finskspråkiga gymnasisters inlärarvenska*. Jyväskylä: Jyväskylä Printing House and Sisäsuomi Oy.
- Karppinen, Outi & Katri Pentinsaari (1999). *Om översättningsprocess och dess skeden. En jämförande studie av erfarna översättare och studerande*. Oulu: Oulun yliopistopaino.

- Koskinen, Kaisa (2001). Ekvivalenssista erojen leikkiin – käänntöstiede ja kääntäjän etiikka. I: Oittinen, Riitta & Pirjo Mäkinen (red.). *Alussa oli käännös*. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy. 374–387.
- Kotimaisten kielten tutkimuskeskus (2011). Kotuksen tekstikorpuksia [online]. [Citerat: 6.7.2011]. Tillgänglig: http://kaino.kotus.fi/korpus/meta/korpus_coll_rdf.xml
- Kuhanen, Terttu (1998). *Oppijan avain ruotsin kielen harjotuksiin. Ruotsin kielioppi- ja harjoituskirja*. Helsinki: Yliopistopaino.
- Kujamäki, Pekka & Riitta Jääskeläinen (2001). Korpuksat kääntäjän apuna. I: Oittinen, Riitta & Pirjo Mäkinen (red.). *Alussa oli käännös*. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy. 239–252.
- Käännösalan asiantuntijat ry (2010). Jäseneksi [online]. [Citerat: 18.7.2011]. Tillgänglig: <http://www.kaj.fi/jasenelle/jaseneksi>
- Lagman, Elna (1980). *Vilket ord ska jag välja?* 5:e upplagan. Stockholm: Bokförlaget Medium.
- Leppihalme, Ritva (2001). Käännös eteenpäin: ajatuksia kääntämisen opettamisesta. I: Oittinen, Riitta & Pirjo Mäkinen (red.). *Alussa oli käännös*. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy. 50–64.
- Nurmesniemi, Heli (2001). Käännösohjelmat – uusi ulottuvuus. I: Oittinen, Riitta & Pirjo Mäkinen (red.). *Alussa oli käännös*. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy. 203–214.
- Paloposki, Outi (2001). Kääntäminen historiassa. I: Oittinen, Riitta & Pirjo Mäkinen (red.). *Alussa oli käännös*. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy. 349–373.
- Pilke, Nina (2008). Ordboksanvändning hos blivande språkexperter och hos professionella översättare. I: Bergenholtz, H & S-G Malmgren (red.). *Lexico Nordica No 15*. Oslo: Nordisk förening för leksikografi. 135–153.
- Puskala, Jaana (2011). Frågorna till dig och enkäten till gruppen. E-post till Tiia Jussila 15.04.2011.
- Sorvali, Irma (1983). *Översättandets teori och praktik*. Helsinki: Gaudeamus.
- Sorvali, Irma (1996). *Unohdettu kääntäjä*. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Stanford Encyclopedia of Philosophy (2009). Karl Popper [online]. [Citerat: 6.7.2011]. Tillgänglig: <http://plato.stanford.edu/entries/popper/>

- Suomen kääntäjäosuuskunta (2010). Suomen kääntäjäosuuskunta [online]. [Citerat 15.2.2010]. Tillgänglig: http://www.kaantajaosuuskunta.fi/index.php?option=com_content&task=view&id=5&Itemid=6
- Teir-Bäckström, Åsa (2011). Hej Åsa och Satu. E-post till Tiia Jussila 01.08.2011
- Terminologicalcentralen TSK (2011). Ärende: Fpa-termer internationell sjukvård och tolkningstjänster [PDF]. [Citerat 21.6.2011]. Tillgänglig: <http://www.google.fi/search?q=%C3%84rende%3A+Fpa-termer+internationell+sjukv%C3%A5rd+och+tolkningstj%C3%A4nster+&ie=utf-8&oe=utf-8&aq=t&rls=org.mozilla:en-US:official&client=firefox-a>
- Turun yliopisto (2011). Kääntämisen opinnot Turun yliopistossa [online]. [Citerat 12.9.2011]. Tillgänglig: <http://www.hum.utu.fi/laitokset/centra/>
- Vaasan yliopisto (2010). Käännöspalvelu [online]. [Citerat 3.2.2010]. Tillgänglig: <http://www.uwasa.fi/kielipalvelut/yhteistyokaannospalvelu/>
- Vaasan yliopisto (2011). Ruotsin kielen opinnot [PDF]. [Citerat 12.7.2011] Tillgänglig: <http://www.uwasa.fi/kieletjaviestinta/oppaat/opus2010/>
- Vasa universitet (2011a). Arbetspraktik [online]. [Citerat: 12.9.2011]. Tillgänglig: <http://www.uwasa.fi/pohjoismaiset/studier/praktik/arbetspraktik/>
- Vasa universitet (2011b). Språkpraktik [online]. [Citerat: 12.9.2011]. Tillgänglig: <http://www.uwasa.fi/pohjoismaiset/studier/praktik/sprakpraktik/>
- Varantola, Krista (2001). Sanakirjoista ja sanakirjojen käyttäjästä. I: Oittinen, Riitta & Pirjo Mäkinen (red.). *Alussa oli käännös*. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy. 215–238.
- Vehmas-Lehto, Inkeri (2001). Kääntäjän työ. I: Oittinen, Riitta & Pirjo Mäkinen (red.). *Alussa oli käännös*. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy. 35–49.

BILAGOR

Bilaga 1. Text 1 Vieraslajit kuriin Länsi-Suomen ympäristökeskuksen alueella

Vieraslajit kuriin Länsi-Suomen ympäristökeskuksen alueella

tarkista
43 §

Vieraslajit ovat alun perin Suomen luontoon kuulumattomia lajeja, jotka ovat levinneet maahan ihmisen mukana joko tahattomasti tai tarkoituksella. Osa vieraslajeista on ekologisesti haitallisia. Kun vieraslajit sopeutuvat uusiin olosuhteisiin ja leviävät voimakkaasti, ne voivat uhata alkuperäisen luonnon monimuotoisuutta. Vieraslajeilla ei usein ole lainkaan luontaisia kilpailijoita uusilla esiintymisalueilla, joten luontoon levitessään ne pystyvät valtaamaan elinympäristöjä ja syrjäyttämään alkuperäisiä lajeja. Suomen luonnonsuojelulain 43 §:n mukaan vierasperäistä eläinlajia, jota ei erikseen mainita metsästys- tai kalastuslaissa, ei saa päästää luontoon, jos on aihetta epäillä, että siitä muodostuu pysyvä kanta. Samoin kielletään istuttamista tai kylvämistä pihapiiriin tai pellon ulkopuolelle kasvilajia, jonka voidaan epäillä muodostavan pysyvän kannan.

Suurin osa haitallisista kasvilajeista on alkuperältään koristekasveja. Vieraslajien torjunnassa Länsi-Suomen ympäristökeskuksen alueella tullaan keskittymään puutarhasta karanneiden kasvilajien (jättiputki, jättipalsami, lupiini ja kurtturuusu) leviämisen pysäyttämiseen tai hidastamiseen. Jättiputken kasvineste aiheuttaa ihmiselle hengitystieoireita sekä UV-säteilyn vaikutuksesta iholle voi saada palovamman kaltaisia rakkuloita. Muut edellä mainitut lajit taas syrjäyttävät tehokkaasti alkuperäisiä niitty- ja lehtokasveja. Näiden neljän vieraslajin torjunta tulisi aloittaa mahdollisimman nopeasti, sillä torjuntakustannukset voivat kasvaa moninkertaisesti muutaman seuraavan vuoden sisällä vieraslajien vallatessa jatkuvasti lisää elintilaa.

Ennen mahdollisten torjuntatoimien käynnistämistä laaditaan yhdessä Pohjanmaan luonnonsuojelupiirin kanssa yleisökysely, jonka avulla pyritään saamaan selville kyseisten vieraslajien esiintymät Etelä-Pohjanmaan, Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan maakunnissa sekä mahdollisesti myös muuta tietoa vieraslajien leviämisestä. Kyselyyn voi vastata oheisen linkin kautta tai ottamalla yhteyttä joko sähköpostilla tai puhelimitse.

Linkki vieraslajikyselyyn:

Lisätietoja vieraslajien torjunnasta Länsi-Suomen ympäristökeskuksen alueella:

Biologi Niina Pirttiniemi
puh. 020 490 5263
sähköposti: etunimi.sukunimi@ymparisto.fi

Tulosryhmän päällikkö Leena Rinkineva-Kantola
puh. 020 490 5290
sähköposti: etunimi.sukunimi@ymparisto.fi

Lisätietoja vieraslajeista:

Pohjois-Karjalan ympäristökeskuksen jättiputkiesite:
<http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=73410&lan=fi>

Suomen ympäristökeskuksen vieraslajisivusto:
www.ymparisto.fi/vieraslajit

Om främmande arter på Finlands miljöcentrals sidor:
<http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=323042&lan=FI&clan=sv>

Bilaga 2. Övers. 1 Främmande arter i kontroll på Västra Finlands miljöcentrals område

Främmande arter i kontroll på Västra Finlands miljöcentrals område

Främmande arter hör (inte) ursprungligen till Finlands natur. De har spridit sig ut i vårt land med hjälp av människor antingen oavsiktligt eller med avsikt. En del av främmande arter skadar naturen ekologiskt. När främmande arter anpassar sig till nya omständigheter och sprider kraftigt, kan de hota ursprungliga naturens mångfald. Främmande arter har oftast inte några naturliga konkurrenter på de (nya) nya förekomstorter, så (genom att) sprida ut sig i naturen kan de ockupera (lokaler) och ersätta ursprungliga arter. Enligt Finlands naturskyddslag 43 § får (inte) en djurart av främmande ursprung, om vilken inte stadgas i jaktlagen eller i lagen om fiske, släppas ut i naturen, om det finns anledning att befara att detta kan ge upphov till ett permanent bestånd. Man får inte heller plantera eller beså sådana växtarter utanför gårdsplanen eller åkern, som kan misstänkas ge upphov till ett permanent bestånd.

Största delen av de skadliga växtarterna är ursprungligen prydnadsväxter. I bekämpning mot främmande arter på Västra Finlands miljöcentrals område kommer man att koncentrera sig på att stoppa eller åtminstone fördröja utbredningen av växter som har (spridit) sig från trädgårdarna (Lokasläkter, jättebalsamin, blomsterlupin och vresros). Lokasläkters växtsaft orsakar luftvägssymptom till människan och tillsammans med UV-strålningen kan den orsaka blåsor som liknar brännskador. Andra ovan nämnda arter ersätter effektivt ursprungliga ängs- och lundväxter. Bekämpningen mot dessa fyra växter borde (man börja) så snabbt som möjligt, eftersom kostnaderna kan stiga mångdubbelt under de följande åren, när främmande arter ockuperar (fela tiden) mera livsrum (at sig själv).

Före man börjar med (eventuella) bekämpningsåtgärder (lägger man) tillsammans med Österbottens naturskyddsdistrikt ut en förfrågan till (publiken) till (publiken). Med hjälp av förfrågan försöker man få reda på (var de) ifrågasvarande främmande arterna (framträdande) på landskapet Södra Österbotten, Österbotten och Mellersta Österbotten. Samtidigt samlar man också övrig information om främmande arterna utspridning. Till förfrågan kan (svaras) genom bifogade länkar eller genom att ta kontakt antingen per e-post eller via telefon.

Länken till förfrågan om främmande arter:

Mer information om bekämpning av främmande arter på Västra Finlands miljöcentrals område:

→ Biolog Niina Pirttiniemi

tel. 020 490 5263

e-post: fornamn.efternamn@ymparisto.fi

Chef för resultatgruppen Leena Rinkineva-Kantola

tel. 020 490 5290

e-post: fornamn.efternamn@ymparisto.fi

Mer information om främmande arter:

Broschyr om (Lokasläkter) av Nordkarelen miljöcentral (på finska):
<http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=73410&lan=fi>

Bilaga 3. Sv. 1 Främmande arter bekämpas på Västra Finlands miljöcentrals område

~~Dags att tygla~~ främmande arter ^{bekämpas} på Västra Finlands miljöcentrals område

Främmande arter hör ursprungligen inte till Finlands natur. De har spridit sig till i vårt land med hjälp av människor antingen oavsiktligt eller med avsikt. En del av de främmande arterna skadar naturen ekologiskt. När främmande arter anpassar sig till nya omständigheter och sprider sig kraftigt, kan de hota den ursprungliga naturens mångfald. Främmande arter har oftast inte några naturliga konkurrenter på de nya förekomststörtena, så när de sprider sig i naturen kan de ockupera livsmiljöer och ersätta ursprungliga arter. Enligt Finlands naturskyddslag 43 § får en djurart av främmande ursprung, om vilken inte stadgas i jaktlagen eller i lagen om fiske, inte släppas ut i naturen, om det finns anledning att befara att detta kan ge upphov till ett permanent bestånd. Man får inte heller plantera eller beså sådana växtarter utanför gårdsplanen eller åkern, som kan misstänkas ge upphov till ett permanent bestånd.

Största delen av de skadliga växtarterna är ursprungligen prydnadsväxter. I bekämpningen mot främmande arter på Västra Finlands miljöcentrals område kommer man att koncentrera sig på att stoppa eller åtminstone fördröja utbredningen av växter som har rymt från trädgårdarna (jättefloka, jättebalsamin, blomsterlupin och vresros). Jätteflokans växtsaft orsakar luftvägssymptom för människan och tillsammans med UV-strålningen kan den orsaka blåsor som liknar brännskador. Andra ovan nämnda arter ersätter effektivt ursprungliga ängs- och lundväxter. Bekämpningen av dessa fyra växter borde påbörjas så snabbt som möjligt, eftersom kostnaderna kan stiga mångdubbelt under de följande åren, när främmande arter hela tiden ockuperar mera livsrum.

Före man börjar med eventuella bekämpningsåtgärder utförs tillsammans med Österbottens naturskyddsdistrikt en förfrågan till allmänheten. Med hjälp av förfrågan försöker man få reda på var de ifrågavarande främmande arterna finns i landskapen Södra Österbotten, Österbotten och Mellersta Österbotten. Samtidigt samlar man också övrig information om spridningen av främmande arterna. Förfrågan kan besvaras via bifogade länk eller genom att ta kontakt antingen per e-post eller via telefon.

Länken till förfrågan om främmande arter:

Mer information om bekämpning av främmande arter på Västra Finlands miljöcentrals område:

Biolog Niina Pirttiniemi
tel. 020 490 5263
e-post: fornamn.efternamn@ymparisto.fi

Chef för resultatgruppen Leena Rinkineva-Kantola
tel. 020 490 5290
e-post: fornamn.efternamn@ymparisto.fi

Mer information om främmande arter:

Broschyr om jätteflokkan på Norra Karelen miljöcentral (på finska):
<http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=73410&lan=fi>

<http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=323042&lan=FI&clan=sv>

Bilaga 4. Frågeformulär till översättningstjänsten

Enkätundersökning för studeranden som medverkar i Vasa universitets

Översättningstjänst och arbetar med översättning med språkparet finska-svenska.

1.
 - a. Kön _____
 - b. Ålder _____
 - c. Modersmål _____
 - d. Huvudämne _____
 - e. Biämne/-en _____
 - f. Studiepoäng _____

2.
 - a. När inledde du dina studier vid Vasa universitet? _____
 - b. När började du arbeta vid universitetets Översättningstjänst? _____
 - c. Översätter du från (kryssa för) finska till svenska ____
svenska till finska ____

ÖVERSÄTTNINGSTJÄNST VID VASA UNIVERSITET

3.
 - a. Hur många arbetsuppdrag får man via Översättningstjänsten per läsår?

 - b. Hur många arbetsuppdrag skulle du vilja ha per läsår? _____

4.
 - a. Hur långa är översättningarna du arbetat med? _____
 - b. Hur långa har den kortaste _____ och den längsta _____
översättningen varit?

5. Hurdana har översättningarna varit? (Temaområden, svårighetsgrad)

6. a. Har du gjort flera översättningar till samma uppdragsgivare?
- ja
 - nej
- b. Hurdana har uppdragsgivaren varit? (t.ex. företag inom vilken bransch)
-
7. a. Får du som översättare tillräckligt med hjälp av Översättningstjänsten då du behöver? (med tanke på arbetsuppdrag)
- ja
 - nej
- b. Hurdan hjälp kan du behöva?
-
8. a. Hurdana hjälpmedel använder du när du arbetar?
- ordbok/-böcker (papperversion)
 - elektronisk/-a ordbok/-böcker
 - textkorpus
 - termbank
 - internet
 - annat, vad? _____
- b. Var brukar du arbeta?
-
9. a. Har du
- ett eget företag eller
 - arbetar du med skattekort?
- b. Varför har du valt att göra det?
-
- c. Hur har kunderna reagerat till ett eget företag eller arbetande med skattekort?
-

10. a. Har du fått feedback från uppdragsgivaren, hurdant?
-

b. Hur ofta får man feedback av uppdragsgivaren?

- alltid
- nästan alltid
- sällan
- aldrig
- beror på uppdragsgivaren

11. a. Det bästa med Översättningstjänsten enligt din åsikt?
-

b. Det sämsta med Översättningstjänsten enligt din åsikt?

ÖVERSÄTTNING UTANFÖR UNIVERSITETETS ÖVERSÄTTNINGSTJÄNST

12. Har du med hjälp av uniersitetets översättningstjänst fått flera arbetsuppdrag också från andra håll?

- ja
- nej

13. a. Har du tagit översättningsuppdrag innan du blev medlem i universitetets Översättningstjänst?

- flera gånger
- några gånger
- aldrig

b. Arbetar du med översättningsuppdrag också utanför universitetets Översättningstjänst?

- ja
- nej

c. Hurdana uppdrag är de? (typer av texter, svårighetsgrad, längd osv.)

ALLMÄNT OM ÖVERSÄTTNING

14. Vilka slags texter översätter du helst?

15. Har du tänkt bli översättare i framtiden?

- ja
- nej

16. a. Har du sökt praktikantplatser inom översättningsbranschen under studietiden?

- ja
- nej

b. Ifall du arbetat som praktikant, berätta var du arbetat, hur länge och med hurdana texter?

17. På vilket sätt stöder studierna vid Vasa universitetet översättningsarbetet, hur?

UTMANINGAR AV ÖVERSÄTTNINGAR (GRAMMATIK, STILISTIK, TERMINOLOGI)

18. Arbetsgivaren har

- gett feedback av översättningen
- korrigerat i din översättning
- har inte gett feedback eller korrigerat i din översättning
(om du kryssade för sista alternativet hoppa över fråga 19)

19. Om arbetsgivaren har gett feedback eller gjort korrigeringar i din översättning, har de gällt något av följande (kryssa för alla passande alternativ):

- kommateringsfel
 - rättskrivningsfel
 - formuleringsfel
 - använder ord som är översatt rätt men är fel i detta sammanhang
 - använder ord som inte finns
 - vet inte att vissa ord används alltid ihop för en viss mening
 - formar ord fel dvs. tar böjning från andra ord som inte passar till sammanhanget
 - prepositionsfel
 - fel tidsform
 - lyder inte böjningen av andra ord
 - fel i stil
 - fel ordföljd
 - artikelfel
 - vet inte vilket ord rekommenderas använda i ett sammanhang
 - fel användning av verb som används som substantiv
 - fel pronomen
 - fel inom tema eller rema
 - förstår inte sammanhanget rätt (t.ex. översätter en dikt som fortsättning till texten)
 - översätter fel idiomatiska uttryck
 - översätter någonting fel eftersom vet inte tillräckligt om en annan kultur
 - annat, vad?
-

20. Ifall någon annan än uppdragsgivaren har korrigerat din text/dina texter, vem har han/hon varit?

Tusen tack för din tid!